રૂઉનો સાથી.

(Cotton Companion.)

કર્તા અને પ્રકાશક.

હરગોવનદાસ હરિદાસ દોસી, મુંબઇ.

साधुचरित शुभ सरिस कपासू
निरस बिशद गुणमय फल जासू।
जो सहि दुःख पर छिद्र दुरावा
बंदनीय जेहि जगयश पावा॥

તુલસી રામાયણ.

પ્રથમાવૃત્તિ પ્રત ૧૦૦૦.

સંવત ૧૯૭૭. સને ૧૯૨૧.

મહા-વિર સ્તુતિ.

(શાર્દૂલ.)

બુજવ્યા જીવ અનેક આ જગ વિષે,
વ્યાખ્યાન વાણિ વળે,
લીધો માનવ દેહ આ મહી મહિં,
પરમાર્થને કારણે;
ચારિત્રે બહુ વિશ્વને વશ કરી,
સંહારીયા શત્રુને,
'દોશી' ગ્રંથન ગ્રંથ પ્રારંભ મહિં,
એવા વિભુને નમે.

અર્પણ પત્રિકા.

મુંબઇ, તા૦ ૨૫ મી જુલાઇ ૧૯૨૧.

મુરબ્બી શેઠ શ્રી,

શેઠ લખમીદાસ નેમીદાસ.

શ્રી મુંબઇ.

ગરીબાઇના પગથીએથી આપબળ, નીતિ, પ્રમાણિકતા, અને ધર્મના અવલંબનથી આજે શ્રીમંતાઇની સીડીએ ચઢેલ આપશ્રીને સામાન્ય વર્ગની મુંગી હૃદયઘાતક દશાનો જાતિ અનુભવ અને તેથી તેઓ પ્રતિ આપની અખુટ દિલસોજી, રંક પ્રતિ આપનુ સ્નેહભીનુ દાતૃત્વ, ધંધામાં પણ નિર્મળ પ્રમાણિકતા, ધર્મ પ્રત્યે અડગ શ્રદ્ધા, વિગેરે ગુણોથી આકર્ષાઈ આ લઘુ પુસ્તક આપને અર્પણ કરૂં છું.

લી૦

આપનો આજ્ઞાંકિત સેવક,

હરગોવનદાસ હરિદાસ દોસી.

પ્રસ્તાવના.

આ નાના પુસ્તક માટે પ્રસ્તાવના આવશ્યક ન હોય; પરંતુ કારણ વિના કાર્ય ન સંભવે એટલે કારણ દર્શાવવું જરૂરી ગણાય.

મુંબઇના રૂઉના બજારમાં ભારતવર્ષના અનેક રૂઉત્પાદક પ્રાંતોના ભિન્નભિન્ન સ્ટેશનોથી રૂઉ આવે છે. પ્રત્યેક પ્રાંતના રૂઉમાં કંઇ ને કંઇ ફેરફાર રહે છે. રૂઉની ઉત્પતિ ઋતુના ફેરફાર સાથે એટલો નિકટ સંબંધ ધરાવે છે કે એકજ ક્ષેત્રમાં પણ ઋતુની અનિયમીતતાને અંગે સ્થુળ ફેરફાર થઇ જાય છે; જેથી રૂઉની પારખ એટલી સુક્ષ્મ અને ગહન રહે છે કે વર્ષોના ચાલુ અનુભવ પછી પણ તેમાં પારંગત થવું અશકય નહિ તો અતિદુષ્કર તો છેજ.

આવા ગહન વિષયની સરળતા કરવા ગુજરાતીમાં બહુ અલ્પ પ્રયાસ થયો હોય એમ લાગે છે. પુછપરછ કરતાં મરહુમ શેઠ **માણેકજી મેરવાનજી નાનપુરીઆ** કે જેઓ કોટન એક્ષચેન્જના એક વખતે સેક્રેટરી હતા તેઓએ ઘણા વર્ષો અગાઉ ગામગુણ દર્શાવનાર એક લઘું ગદ્યાવલી પ્રકટ કરી હતી; પરંતુ આજે તેની એક પણ નકલ હસ્તગત થતી નથી તેમ તે પુનઃ મુદ્રિત કરવાનો હક્ક પણ કોઇને આપી ગયા હોય એમ લાગતુ નથી એટલે એટલી સરળતાનો પણ અભાવ થયો છે. આથી નવિન ધંધાર્થીને ચોકસ રૂઉ કયા ગામનું, તે ગામ કઇ વર્ગણીનો અને તેના ગુણોનું સામાન્ય જ્ઞાન સ્વમેવ પ્રાપ્ત કરવું અશકય થાય છે. પરિણામે તેની માહિતી માટે અનુભવી વર્ગપર સર્વ રીતે

પરાવલંબીત રહી તેને કંટાળા રૂપ થાય છે. રૂઉની પારખમાં (પરિક્ષામાં) પ્રવિણ થવા માટે તો ચાલુ અનુભવ અને જાત-જાતનું રૂઉ હાથ તળેથી પસાર થતું હોય એવું વ્યહવારૂ જ્ઞાન આવશ્યક છે; પરંતુ ધંધાના આરંભમાં જો નવિન ધંધાથીને રૂઉના ઉત્પતિ સ્થળો અને તેના ગુણોનું સામાન્ય જ્ઞાન વાંચન દ્વારા પ્રાપ્ત થયું હોય તો વ્યહવારૂ જ્ઞાનનો માર્ગ બહુ સરળ થઇ શકે. આવી કોઇ માર્ગદર્શિકાની આવશ્યકતા નવિન ધંધાર્થીને જણાય છે. હું જ્યારે આ ધંધામાં જોડાયો ત્યારે મને પણ કોઇ ભોમીઆની (સાથીની) જરૂર જણાઇ અને સ્વસુગમતાર્થે રૂઉની ગુણગામદર્શક પદ્યાવલી બનાવી. પદ્યાવલી એટલા ખાતર બનાવી કે ગામનામાવલી મોટી હોઇ તરત સ્મરણમાં ન રહે એટલે પદ્યબંધ કરી એ મુશ્કેલી ટાળવા યત્ન કર્યો. આમ સ્વઉપયોગાર્થે તૈયાર કરેલ વસ્તુ પરાર્થે પણ એટલીજ ઉપયોગી થશે એવી મિત્ર વર્ગની ઉત્કંઠા આ '**રૂઉનો સાથી**' એ અભિધાન હેઠળ કંઇક વિશાળ સ્વરૂપે વાંચકવૃંદ પાસે રજુ કરવા કારણભુત છે.

પુસ્તકમાં કાવ્યમાં આવતા નામો આવશ્યક અને ચાલુ વપરાસનાજ લીધા છે અને પ્રત્યેક કાવ્યની પાછળ જે નામાવલી છે તે કાવ્યમાં આવતા નામો ગુણના અનુક્રમે ગોઠવવા યત્ન કર્યો છે એટલે પ્રત્યેક પ્રાંતમાં કયા ગામનું રૂઉ કયા ગામથી ચઢતું કે ઉતરતું છે તે સમજવું સરળ થઇ પડે. આ નિયમ સર્વદા ટકતો નથી. ઋતુની અસર થતા, અનુક્રમમાં નાનો મોટો ફેરફાર થઇ જાય છે, એટલે આ અનુક્રમ સામાન્ય છે; છતાં અનુક્રમનો ફેરફાર ઋતુના ફેરફાર ઉપર મોટો આધાર રાખે છે.

પુસ્તકના અંત ભાગે જે પ્રાંતવાર નામાવલી આપી છે તેમાં મોટે ભાગે નાના મોટા સર્વે ગામોનો સમાવેશ કર્યો છે અને તેની સાથે જેટલા પ્રાપ્ત થઇ શક્યા તેટલા ગામોના

સ્ટેશન માર્કા પણ જોડયા છે. આવી નામાવલી પ્રાંતવાર છુટી પાડતા બહુ સંભાળ લીધી છે છતાં પણ રૂઉનું વિશાળ ક્ષેત્ર અને સાધનની અછત જોતા કયાંય દ્રષ્ટિદોષ રહી ગયો હોય તો વાંચકવૃંદ તે ક્ષંતવ્ય ગણુશે.

રૂઉની આયાત, નિકાશ અને મીલ ખપતના છેલ્લા છવીસ વર્ષના આંકડાઓ તથા કાપડ અને સુતર પેદાશ, વિગેરેના (પ્રાપ્ત થઇ શકયા છે તેટલા) દશ વર્ષ લગીના આંકડાઓ લીધા છે જેથી હિન્દુસ્તાનમાં રૂઉનો ધંધો કઇ સ્થીતિમાં છે તેની તુલના કરવાનું વાંચક વૃંદને સરળ થઇ પડે.

આ પુસ્તકમાં 'રૂઉ' તથા 'રૂત' એ રૂ (cotton) માટે વાપર્યા છે કારણકે તે શબ્દો રૂ બજારમાં ચાલુ વપરાસના છે.

હિન્દુસ્તાનની બહારના બીજા દેશોના રૂઉ સંબંધી પણ કેટલીક માહિતીઓનો પ્રાથમિક જ્ઞાન ખાતર સમાવેશ કર્યો છે.

રૂઉના ધંધામાં પ્રવેશ કરનાર નવિન ધંધાથીંને જો આ લઘુ પુસ્તક અલ્પાંશે પણ માર્ગદર્શક થાય તો મારો શ્રમ તો ઠીક પણ મિત્ર વર્ગની ઉત્કંઠા ફલિત થઇ ગણાશે.

આ પુસ્તક પ્રકટ કરવામાં મારા મુરબ્બી શેઠ કરસનદાસ ભગવાનદાસ પટેલની અમૂલ્ય સલાહ અને સાહાય્યતાની સાભાર નોંધ લેતા મને અત્યંત આનંદ થાય છે.

પ્રસ્તાવના પૂર્ણ કરતાં મારા સ્નેહિ ભાઇ દલસુખલાલ દ્વારકાદાસની સાહાય્યતાની સાભાર નોંધ લેવી જરૂરની છે. આ પુસ્તક પૂર્ણ કરવામાં જે જે પુસ્તકોની સાહાય્ય લેવી પડી છે તેના કર્તાઓનો અત્રે એક સામટો અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનું છું.

જુનુ મોદીખાનુ, કોટ.
સંવત ૧૯૭૭.
શ્રાવણ કૃષ્ણ પક્ષ એકાદશી

લી૦
હરગોવનદાસ હરિદાસ દોસી.

અનુક્રમણિકા.

વિષય.		પૃષ્ઠ.

કપાસની મહત્તા.

साधुचरित शुभ सरिस कपासू
निरस बिशद गुणमय फल जासू ।
जो सहि दुःख पर छिद्र दुरावा
बंदनीय जेहि जगयश पावा ॥

તુલસી રામાયણ.

ઉપરની રામાયણની ચોપાઇમાં ગોસ્વામી તુલસીદાસજીએ સાધુ-ચરિતને કપાસની ઉપમા આપી છે. તેના ફળને લલચાવે તેવા અથવા તો નહિ ગમે તેવા રસથી મુક્ત, સ્વચ્છ અને ગુણવાળુ કહેતાં તેમાંથી તંતુરૂપી સાર નીકળે છે તેવું વર્ણવેલું છે. આ પવિત્ર ઉપમાને છાજે એવી ચીજ કપાસ છે. જ્યારે કોઇ વસ્તુને આપણે બહુ વખાણીએ ત્યારે કહીએ છીએ કે તેમાં સોનું ને સુવાસ બન્ને ભળેલ છે. સારાંશ કે તેમાં ઉપયોગિતા અને સુંદરતાનો સરખો મેળાપ થયેલો છે. આવો મેળાપ કપાસમાં છે તેવો અને તેટલો કોઇ વનસ્પતિમાં નહિ હોય. તેની સુંદરતામાં મણા નથી. કોઇ જાતમાં ઘેરાપીળા, કોઇમાં આછાપીળા, કોઇમાં રેશમીલાલ, કોઇમાં આછાલાલ, એમ રંગરંગના ફૂલોથી કપાસનો છોડ એક સરસ ફુલઝાડ તરીકે શોભે છે. તે જ્યારે ફાલે છે ત્યારે પણ સફેદ ફૂલથી છવાયેલ છોડ જેવો સુંદર લાગે છે. તેના ફાલમાંથી નીકળતા રેસા આપણા શરીરની એબ ઢાંકે છે એટલુંજ નહિ પણ ટાઢ તડકાથી તેનું રક્ષણ કરે છે. અને તેનું બી તો શરીરને પોષવાનો એક ઉત્તમ પદાર્થ પૂરો પાડે છે. કપાસના ખોરાક વિના ગાયો ઘી ક્યાંથી આપી શકે ?

કપાસના આર્થિક ગુણોની સૌથી પ્રથમ કદર કરનાર હિન્દુસ્તાન છે. તેની બધી જાતની જમીનમાં કપાસ ઉગે છે. છતાં પાકના જથામાં દુનિયામાં તે આજે બીજે નંબરે છે. પહેલે નંબરે અમેરિકા છે. પાકની ઉત્તમતામાં પહેલે નંબરે ઇજીપ્ત છે. ત્યાંના નાઇલ નદીના કાંપવાળા પ્રદેશમાં કપાસનું વાવેતર થતું હોવાથી તેનું રૂ બહુ લાંબાં રેસાનું અને સુંવાળું પેદા થાય છે. રૂની ઉત્તમતામાં બીજે નંબરે અમેરિકા છે. ત્યાં કપાસનું વાવેતર બહુ કાળજીપૂર્વક કરવામાં આવતું હોવાથી સુધારો થવા પામ્યો છે. હિંદુસ્તાનમાં નર્મદા નદીનો પ્રદેશ કપાસના વાવેતર માટે બહુ અનુકુળ છે. અને તેથી ત્યાંનો કપાસ રેસાની લંબાઇ માટે તથા સુંવાળપ માટે પંકાયેલો છે. કપાસની જાતમાં હિંદુસ્તાન આજે ત્રીજે નંબરે છે; એટલુંજ નહિ પણ એકર દીઠ સરેરાશ પેદાવારીમાં પણ હિન્દુસ્તાન સાવ ઓછું ઉતરે છે. પ્રત્યેક એકરે રૂનો ઉતાર હિન્દુસ્તાનમાં ૯૫ રતલ, અમેરિકામાં ૨૦૦ રતલ, અને ઇજીપ્તમાં ૪૫૦ રતલ છે એમ છેલ્લો આદ્યોગિક કમિશનનો રિપોર્ટ જણાવે છે. આ બતાવે છે કે હિન્દુસ્તાનમાં કપાસની ખેડ કેટલી પડતી દશામાં છે. એક સમય એવો હતો કે હિંદુસ્તાનમાં ૨૫૦ કે તેથી પણ બારીક આંકનાં સૂતર કંતાતાં હતાં. તે બારીક સૂતરની મલમલ દૂર દૂર દેશ જતી હતી. ઇંગ્લાંડમાં તેને 'પ્રભાતની ઝાકળ' (Morning dew) કરોળીઆની જાળ (spider's web) એવાં કાવ્યમય નામો અપાતાં.

× × ×

(નવજીવનનો ઉતારો.)

હિન્દી રૂઉના ગુણદોષ.

બંગાલ—જેને 'બંગાલ'નું રૂઉ કહેવામાં આવે છે તે રજપુતાના અને બંગાલથી તે ઠેઠ પંજાબ અને ઉત્તર હિન્દુસ્તાનના લગભગ બધા પ્રદેશમાં ઉગે છે, અને જે પ્રદેશમાં આ રૂઉ ઉગે છે તે પ્રદેશના નામથી તે ઓળખાયછે; **બંગાલ, રજપુતાના, સિન્ધ પંજાબ** વિગેરે. આ રૂઉ હિન્દુસ્તાનમાં ઉગતા બધા રૂઉના તાર કરતા ટુંકા તારવાળુ હોય છે. બંગાલમાં સારા તારવાળો માલ ૧/૨" થી ૫/૮" ઇંચ તારમાં હોયછે, અને સામાન્ય બંગાળ ૩/૮" થી ૧/૨" ઇંચ તારમાં હોય છે. આ માલ રફ અને પીળી છાંટવાળો હોય છે પણ રંગમાં ઘણુંખરૂ સારો હોય છે. આ રૂઉના **જીનીંગ ટકા ૩૨ થી ૩૮ ની** વચ્ચમાં આવે છે.

ઉમરા—**મધ્યપ્રાંત, મધ્યહિન્દ, બીરાર, ખાનદેશ, નાસીક,** અને **નિઝામ સરકારના રાજ્યમાં** ઉગતા રૂઉને સામાન્ય રીતે 'ઉમરા'ના નામથી ઓળખવામાં આવે છે. આ નામ હેઠળનિઝામ સરકારના રાજ્યમાં પાકતા **ગાવરાણી** જેવા ઉતમ રૂઉથી માંડી **ખાનદેશના** હલકામાં હલકા રૂઉનો સમાવેશ થાય છે. આમાં વિશાળ પ્રમાણમાં ઉગતી ચાર જાત મુખ્ય છે:—

૧. ગાવરાણી અથવા બની— નિઝામ **સરકારના** રાજ્યના ઉત્તર વિભાગમાં અને **મધ્યપ્રાંતના** હિંગણઘાટ જીલ્લામાં આ રૂઉ ઉગાડવામાં આવે છે. આ રૂઉનો.

તાર એક ઇંચ જેટલો લાંબો હોય છે. **અને જીનીંગ ટકા ૨૫ આવે છે.**

૨ **બીરાર**—**બીરાર અને મધ્યપ્રાંત અને મધ્ય હિન્દના પાશ્ચાત્ય** ભાગમાં ઉગે છે. તેનો તાર ૫/૮" થી ૭/૮ ઇંચ લાંબો હોય છે. ખાનદેશના રૂઉ કરતાં તારમાં તેમ સફાઇમાં વધારે સારો રહે છે. તેના **જીનીંગ ટકા** ૩૫ની આસપાસ છે.

૩ **ખાનદેશ**—ઉમરામાં સૌથી ઉતરતી પંકતીનું આ રૂઉ છે અને તે સમસ્ત **ખાનદેશ, અહમદનગર, શોલાપુર** અને તેની આસપાસના ક્ષેત્રોમાં ઉગે છે. તેનો તાર બીરાર કરતા ૧/૮" ઓછો રહે છે એટલે ૧/૨" થી ૫/૮" હોય છે અને તેના **જીનીંગ ટકા ૩૩ની આસપાસ છે.**

૪ **માલવા**—મધ્યહિન્દની માલવા ભુમીમાં બહુજ સંકુચીત ક્ષેત્રમાં આ રૂઉ ઉગે છે જેનો તાર ૭/૮" થી ૫/૮" લાંબો હોય છે તેના **જીનીંગ ટકા ૨૫ આવે છે.**

ભરૂચ—દક્ષિણ ગુજરાત અને ઉત્તરે ઠેઠ વડોદરા સુધી આ રૂઉ પાકે છે. આ રૂઉમાં સૌથી ઉત્તમ રૂઉ **નવસારીમા** થાય છે જેનો તાર ૭/૮" થી ૧" જેટલો લાંબો હોય છે પણ આપણે અહીંથી આગળ જઇએ તો ઉતરતી પંકતીનો માલ નજરે પડે છે. તેમ હાલ થોડા વર્ષ થયા જીનીંગ ટકા ઉંચા લાવવા સારૂ હલકો,

૨૬ અને ટુંકા તારવાળો માલ જેને 'ઘોઘારી' કહે છે તેનું મિશ્રણ કરવામાં આવે છે જેથી ભરૂચ પોતાની ઉત્તમતા દિનપરદિન નષ્ટ કરતું જાય છે તે અતિ શોચની વાત છે. સારા ભરૂચના જીનીંગ ટકા ૩૦ થી ૩૨ છે. પણ કેટલાક ઘોઘારી મિશ્રણમાં ૩૫ થી ૩૭ સુધી પોહોંચે છે.

ધોલેરા—ઉત્તર ગુજરાત અને કાઠીયાવાડમાં આ રૂઉ પાકે છે. આ રૂઉ હવે મિશ્ર થયેલું મળે છે કારણ કે ઉત્તર ગુજરાતમાં હલકી જાતનો ઘોઘારી અને કાઠીયાવાડમાં ખાનદેશ જેવો હલકો માલ જેને મઠીઓ કહે છે તેવા રૂઉના ફેલાવાથી છેલ્લા વીસ વર્ષ થયા ધોલેરાની ઉત્તમતા હણાતી જાય છે. ધોલેરામાં વાગડ અને લાલીઓ એ નામથી ઓળખાતી જાતનો તાર ૫/૮" થી ૭/૮" ઇંચ લાંબો હોય છે અને જીનીંગ ટકા ૩૩ આપે છે. પરંતુ જે બાકી મિશ્ર જાત છે તેનો તાર ટુંકો હોય છે એટલે ખાનદેશ અને ઉપરોક્ત લંબાઇની વચ્ચમાં આવે છે પણ તેના જીનીંગ ટકા ૩૫ અથવા વધારે આવે છે.

કુમઠા—બોમ્બે પ્રેસીડંસીની દક્ષીણમાં અને માઇસોરના ઉત્તર વિભાગમાં આ રૂઉ પાકે છે. તાર સુરત રૂઉ જેટલો એટલે ૭/૮" લાંબો હોય છે અને જીનીંગ ટકા માત્ર ૨૬ થી ૨૭ જેટલા આપે છે. બજારમાં આ માલ બહુ પતીવાળો આવે છે.

વેસ્ટર્ન નોર્ધનંસ—આ રૂઉ મોટે ભાગે કુમઠાના રૂઉના જેવું જ છે અને તે મદ્રાસ પ્રેસીડંસીના ઉત્તર ભાગમાં કુમઠાના ક્ષેત્રોની પૂર્વે અને નિઝામ રાજ્યના દક્ષિણ ભાગમાં ઉગે છે. તેનો તાર ૩/૪" થી ૭/૮" ઇંચ છે અને જીનીંગ ટકા માત્ર ૨૫થી ૨૭ આવે છે.

સાજીન ધારવાર — આ રૂ અપલેન્ડ અમેરીકન અને ન્યુ ઓરલીઅન્સના રૂનું મિશ્રણ છે જે ૧૮૪૦/૫૦ માં અમેરીકન રૂ ઉગાડવાના અખતરાના પરિણામ રૂપ છે. આ રૂ અઢી લાખ એકર જમીન પર હાલમાં ઉગાડવામાં આવે છે. આનો તાર કુમઠા કરતાં જરા ઉતરતો હોય છે પરંતુ જીનીંગ ટકા ૩૦ આપે છે.

પંજાબ અમેરીકન — આ રૂ ૧૮૫૦માં હિન્દુસ્તાનમાં લાવેલ **અપલેન્ડ અમેરીકન** બીનું વાવેતર છે. સાત લાખ એકર જમીન ઉપર પંજાબમાં તે ઉગાડવામાં આવે છે જેનો રંગ **અપલેન્ડ અમેરીકનના** જેવો અને લીલી છાંટોવાળો હોય છે. આ રૂ જો સારી રીતે ખેડવામાં આવ્યું હોય તો ૨૬ કાંઉટસ સુધીવણાય છે નહિ તો માત્ર ૧૬ કાંઉટસજ ખેંચાય છે. આનો તાર ૦.૯ ઇંચ જેટલો હોય છે. પંજાબનું ખેતીવાડીખાતું આમાં ન્યુ **ઓરલીઅન્સનું** મિશ્રણ કરી ૧.૨ ઇંચના તારવાળો માલ ઉગાડવાની આશા રાખે છે અને અત્યાર સુધીના અખતરાઓ આશાવંત નિવડયા છે.

કારૂંગની—આ રૂ **ટીનેવેલી** અને મદુરાની દક્ષીણે ઉગે છે. તેનો તાર મજબુત અને ૧/૨'' થી ૭/૮'' ઇંચ લાંબો અને તેનો રંગ સફેદ દુધ જેવો હોય છે. **જીનીંગ ટકા ૨૭ થી ૩૩ આવે છે.**

કેમ્બોડીઆ—મદ્રાસના દક્ષીણ વિભાગમાં ઉગતું **અપલેન્ડ અમેરીકનની જાતનું** આ રૂ છે. તાર ૬/૮ થી ૭/૮ ઇંચની વચ્ચમાં રહે છે. જીનીંગ ટકા ૩૩ ની **આસપાસ આવે છે.**

રૂઉનું વાવેતર.

વાવેતર સમય.	રૂઉ ચુનવાનો સમય
ધોલેરા*—જુલાઇ ૧ લી થી ઓગસ્ટ ૫ મી	જાન્યુઆરીથી એપ્રીલ.
ભરૂચ—જુન ૨૦ મીથી જુલાઇ ૨૦ મી	,, ,, ,, ,,
ઉમરા—જુન ૧૫ મી થી જુલાઇ ૧૫ મી	ઓકટોબરથી જાન્યુ.
બારસી નગર { વહેલો જુન ૧૦મીથી જુલાઇ ૩૧મા	નવેમ્બરથી માર્ચ.
મોડો ઓગસ્ટ ૧૫મી થી સપ્ટેમ્બર ૧૫ મી.	માર્ચ–એપ્રીલ.
કુમઠા—,, ,, ,, ,, ,,	માર્ચ થી મે.
સોજીન-ધારવાર ,, ,, ,,	ફેબ્રુઆરીથી એપ્રીલ.
વેસ્ટર્ન ,, ,, ,,	,, ,, ,, ,,
સીંધ — મે થી ઓગસ્ટ.	ઓકટોબરથી ડીસેમ્બર
બંગાળ — એપ્રીલથી જુલાઇ.	સપ્ટેમ્બરથી જાન્યુઆરી
પંજાબ અમેરીકન—માર્ચથી મે.	ઓકટોબરથી જાન્યુ.
કારૂંગની — અકટોબર.	ફેબ્રુઆરીથી જુલાઇ.
કેમ્બોડીઆ — ,, ,,	,, ,, ,, ,,

* મઠીઓ જે ધોલેરાના ક્ષેત્રોમાં કાઠીઆવાડમાં ઉગે છે તેનો ચુનવાનો સમય તો બહુજ વહેલો એટલે ઓકટોબરથી ડીસેમ્બર છે.

ખાનદેશ

(લાવણી)

ખાનદેશના મધ્યમ તારના, સમજી લઇએ ગુણ સારા;
દશ બાર નંબરનું સુતર બને, ને દશ પંદરના ઘટવાલા;
ભુસાવલ, યાવલ, ધરણગામ, ત્યાં ફેજપુર, રાવેર, જામનેરા,
પાચોરા, સીંદ્રોણી, જલગામ, ચોપડા, સાવધા, પારોલા...૧

માયજી, એરંડોલ, શીરપોર, બોધવઠ, નાડગામ, સીંધખેડા,
અમલનેર, મલકાપુર, ધુલીઆ, ચાલીસગામને ધુસખેડા;
માલેગામ, કજગામ, નંદુરબાર, સાયદા ને છે નલદાણા,
નાંદગામ ને ડોંઠાંઇચા, શાકલી ને વળી રાનાલા...૨

ખાનદેશ.

૧	ચાવલ	૧૭	પાચોરા
૨	ફૈજપુર	૧૮	અમલનેર
૩	રાવેર	૧૯	સીંધખેડા
૪	સાવધા	૨૦	શીરપોર
૫	ભુસાવલ	૨૧	ચાલીસગામ
૬	મલકાપુર	૨૨	કજગામ
૭	જામનેરા	૨૩	ધુલીઆ
૮	ખોધવડ	૨૪	પારોલા
૯	ધુસખેડા	૨૫	સાયદા
૧૦	સીંધ્રોણી	૨૬	માલેગામ
૧૧	નાડગામ	૨૭	નંદુરબાર
૧૨	જલગામ	૨૮	નલદાણુ
૧૩	ધરણગામ	૨૯	નાંદગામ
૧૪	ચોપડા	૩૦	ઢોંઢાંઇચા
૧૫	એરંડોલ	૩૧	રાનાલા
૧૬	માયજી	૩૨	સાકલી

સેન્ટ્રલ ઇન્ડીઆ (મધ્ય હિન્દ.)

(લાવણી)

મધ્ય હિન્દનો તાર રેશમી, પતી તો ત્યાં અપરંપાર,
સુતર અને જે સોલ નંબરનું, તેમાં તેનો છુટ ઉઠાવ.
ખંડવા, હુલદા, ઇંદોર–ઉજજન, એમ તેના છે ત્રણ વિભાગ,
ચતુર હોય તે સમજી લેશે, ગમાર ગોથા ખાય અથાગ...૧
ખંડવા, સોનાબાદ, બડવાઇ, નીમાર ખેડી, નીમચ, બરાન,[1]
ખડકીયા, ખડગુન, નીંબારા, હુલદાનો શુણીએ હેવાલઃ
હુલદા, ભોપાલ, પીપરીઆને, ઇંદોર ઉજજન ને મનસુર,
સફરા, જાવરા, મંદુસર, રતલામ, તરાણા, બીર, જનપુર...૨

---

૧ બરાનપુર.

સેન્ટ્રલ ઈન્ડીઆ (મધ્ય હિન્દ.)

	ખંડવા સેનાબાદ		હલદા ભોપાલ		ઈંદોર ઉજ્જન
૧	બરાનપુર	૧	હલદા	૧	ઉજ્જન
૨	બીર	૨	ભોપાલ	૨	તરાણા
૩	સેનાબાદ	૩	પીપરીઆ	૩	સફરા
૪	બડવાઇ			૪	ઈંદોર
૫	ખંડવા			૫	મનસુર
૬	ખડકીયા			૬	મંદુસર
૭	ખડગુન			૭	રતલામ
૮	નીમારખેડી			૮	જાવરા
૯	નીમચ				
૧૦	નીંબારા				

મુગલાઇ.

(લાવણી)

* મુગલાઇની વાત કહું, તે મન રાખીને ધરજો ધ્યાન,
ગાવરાણીને પરભણીના, ભેદતણું જન શુણજો જ્યાન;
પ્રથમ મજબુત પતીવાલો, તાર કપાસીયો થોડો જાણ,
દ્વીતીય સીલ્કી પતીવાલો, દીર્ઘ તાર એ ભેદ પીછાન...૧

અહમદનગરને સેલુ, લાસુર, જાલના, નગર, ઔરંગાબાદ
સાટોના, બેલાપુર પાસે. ગાવરાણી વાણી સમાપ્ત.
કરકલી, ઉમરી ને ભેંસા, મુખેડ, મુત્ખેડને ધરમાબાદ,
સુતર નંબર ચોવીસમાં, એ વાપરવામાં છે આબાદ...૨

કુરૂડવાડી, મનમથરોડે, પંઢરપુર સેરમ સમજાય,
ગંગાખેડ, નીઝામાબાદે, લાતુર, પુર્ણા, બારસી જોય;
બીરમથનગરને, પરભણીમાં, જામખેડ, નાંદેડની સાહાય્ય,
વરૂંગલ[1] સો તાણા કાજે મીલવાળાઓ ના મુંઝાય...૩

---

* ધટ ૧૪ થી ૧૮ ટકાની. ૧ રેશમી અને ઓછી ધટવાળો માલ છે.

મુગલાઈ.

	પરભણી		પરભણી		ગાવરાણી
૧	ધરમાબાદ	૧૬	સેરમ	૧	લાસુર
૨	ભેંસા	૧૭	જામખેડ	૨	એલાપુર
૩	કરકલી	૧૮	પંઢરપુર	૩	સાટોના
૪	ઉમરી	૧૯	વરૂંગલ	૪	સેલુ
૫	મુખેડ	૨૦	બીસ્મથનગર	૫	જાલના
૬	મુત્ખેડ			૬	ઔરંગાબાદ
૭	નીઝામાબાદ			૭	અહમદનગર
૮	લાતુર			૮	નગર
૯	નાંદેડ				
૧૦	પુર્ણા				
૧૧	મનમથરોડ				
૧૨	ગંગાખેડ				
૧૩	કુરૂડવાડી				
૧૪	બારસી				
૧૫	પરભણી				

બીરાર.

(લાવણી.)

સફેદ માલમાં બીરાર* આવે, મધ્યમ એનો [1]તાર ગણાય.
નાંદુરા, જલગામ-જામોદ, આકોલા, આકોટ, ભણાય;
ખામગામ, શેગામ, બાલાપુર, બાસીમ, બદનેરા બોલાય,
દરિયાપુરે, ચીકલા બોલે, ઇલીચપુરે, તે સંભળાય...૧
મુર્તિજાપુર, કારંજાને, હેવરખેડ, પુસદ ગણાય,
ઉમરાવતી, ચાંદુર, બોરગામમાં, તીલારા, અંજન[2] લેખાય.
બાબુલગામે પારસ જોવા, દીગરસમાં ઉત્સાહ જણાય,
કાપુસ્થલીને ભલી બનુસા, હીંગોલી[3], મોરચ્છી, જોવાય...૨

---

* ઘટ ૯ થી ૧૨ ટકાની છે. ૧ તાર ખાનદેશ જેવો. ૨ અંજનગામ. ૩ હીંગોલી બીરારમાં છે, પણ તેના માલની Style મોગલાઇને મળતી આવે છે.

બીરાર.

૧	ઇલીચપુર	૧૬	આકોલા
૨	ચાંદુર	૧૭	બાસીમ
૩	હેવરખેડ	૧૮	બાલાપુર
૪	મોરશ્છી	૧૯	બોરગામ
૫	આકોટ	૨૦	ખામગામ
૬	અંજનગામ	૨૧	ચીકલી
૭	દરિયાપુર	૨૨	હીંગોલી
૮	મુર્તિજાપુર	૨૩	શેગામ
૯	કારંજા	૨૪	જલગામ—જામોદ
૧૦	ઉમરાવતી	૨૫	નાંદુરા
૧૧	પારસ	૨૬	બદનેરા
૧૨	બાળુલગામ	૨૭	તીલારા
૧૩	દીગરસ	૨૮	પુશદ
૧૪	કાપુસ્થલી		
૧૫	બનુસા		

સેન્ટ્રલ પ્રોવીન્સીસ (મધ્યપ્રાંત)

(લાવણી.)

મધ્ય પ્રાંતનું રૂઉ દેખીને, લલના રૂપ પણ લાજે છે,
મધ્યમ તારને ધવલ રંગી, વીણ *ઘટ જાપાન જાવે છે;
હીંગણઘાટ, વરધા, વરોરા, ચાંદા, કાંટોલ, આવે છે.
સાવનેર ને સીંધી, નાગપુર, કામઠી, આરવી, આવે છે...૧
ધારવામોતીબાગ મહિં પણ, ઘાટણજીન બનાવે છે,
એવતમેલ તપોના કીર્તિ, ધામણગામ બતાવે છે;
પુલગામનું પૂરનૂર પણ, વન્ની હાથ ઘસાવે છે,
પાંડરકોરા પાસ દેખીને, જાપાન શોર નમાવે છે...૨

---

* ઘટ બહુજ ઓછી ૬ થી ૮ ટકાની.

સેન્ટ્રલ પ્રોવીન્સીસ (મધ્યપ્રાંત.)

	સી. પી. નાં૦ ૧		સી. પી. નાં૦ ૨
૧	હીંગણુઘાટ	૧	ઘાટણુજીન
૨	વણી	૨	આરવી
૩	વરોરા	૩	પુલગામ
૪	ચાંદા	૪	ટપોના
૫	વરધા	૫	ધારવામોતીબાગ
૬	નાગપુર	૬	એવતમેલ
૭	પાંડરકોરા	૭	ધામણુગામ
૮	કાંટોલ		
૯	સાવનેર		
૧૦	સીંધી		
૧૧	કામઠી		

ધોલેરા.

(લાવણી.)

ધોલેરા તો પતીવાલો, સીલ્કી લાંબો તાર ગણાય,
ચોવીશ નંબરના સુતરના, વાણામાં રૂત એ વપરાય;
ઘટ આસરે સોલ વીસની, લખતર, લીંબડી, કડી, લુંટાય,
કલોલ, મોરબી, કચ્છ, મુંદ્રાની, માંડવીથી અંજાર જવાય..૧

વાંકાનેર, વઢવાણ, ધોલેરા, મેશાણા, માંડલ, મશાહુર,
રાણપુર, ધંધુકા, સુઠરી, ધ્રાંગધ્રાના, ભુજ, ચકચુર;
રામપુરા, જખાઉ, બંકોડા, ઝુંડ, વીરમ,× ભાંગી ધુર,
આંબલી રેશમ જેવી જાણી, પાટડી તો પતી ભરપુર....૨

× વીરમગામ.

ધોલેરા.

	ગુજરાત				કચ્છ મુન્દ્રા
૧	રામપુરા	૧૬	વાંકાનેર	૧	મુન્દ્રા
૨	બંકોડા	૧૭	પાટડી	૨	અંજાર
૩	મુંડ	૧૮	કલોલ	૩	જખાઊ
૪	વીરમગામ	૧૯	મેશાણા	૪	માંડવી
૫	માંડલ			૫	ભુજ
૬	વઢવાણ			૬	સુઠરી
૭	કડી				
૮	ધ્રાંગધ્રા				
૯	આંબલા				
૧૦	મોરબી				
૧૧	ધોલેરા				
૧૨	રાણપુર				
૧૩	ધંધુકા				
૧૪	લીંબડી				
૧૫	લખતર				

મઠીયા.

(લાવણી.)

મઠીયાની તું સુણ બલીહારી, કાઠીયાવાડી રૂત ગણાય,
તાર અને પતીમાં એતો, ખાનદેશની શોક ગણાય;
કુંકાવાવ, અમરેલી, ધોળા,× જુનાગઢ ને વેરાવલ,
ભાવનગર ને મહુવા, ચુડા, બોટાદ, પાનેલી, ગોંડલ...૧

વડાલ, શાહપુર, ઉપલેટાને, બીલખાની બલીહારી છે,
રાજકોટ ને કોડીનાર, એકનાર નહી શો નારી છે,
ભાયાવદર ને પોરબંદરના, કાલાજીન સહીયારી છે,
ગાંધીજીની જન્મભુમીને, વંદન રોજ અમારી છે...૨

કાલાજીન.

સર્વ સ્થળે જયાં મઠીયા પાકે, કાલાજીન પણ ઉગે છે,
પોરબંદર છે એકજ એવું, મુખ્ય નામ ધરાવે છે;
કાલાજીનમાં પતી ઝીણી, મીલોને ના ફાવે છે,
તાર લાંબોને રેશમ જેવો, રાણો કાણો લાગે છે.

× ધોળાજી.

મઠીયા.

૧	ભાયાવદર	૧૬	બીલખા
૨	વેરાવલ	૧૭	કોડીનાર
૩	ભાવનગર	૧૮	ચુડા
૪	રાજકોટ	૧૯	પોરબંદર
૫	વડાલ		
૬	શાહપુર		
૭	મહુવા		
૮	બોટાદ		
૯	પાનેલી		
૧૦	ધ્રોળાજી		
૧૧	જુનાગઢ		
૧૨	અમરેલી		
૧૩	ગોંડલ		
૧૪	કુંકાવાવ		
૧૫	ઉપલેટા		

ભરૂચ.

(લાવણી.)

[1]સુરત નવસારી ભરૂચના, સો રૂત તણી જો બલીહારી.
તાર રેશમી મોતીઆ રંગી, વાણામાં વપરાશ ભારી;
પ્રથમ દ્વયના તાર લાંબાને, ત્રીજાના *ટુંકા જાણી,
ચોવીસ ત્રીશનું સુતર બને, સોલ વીશ ભરૂચી જગ જાણી...૧

સુરત, નવસારી, સંજાન એલાવને કીમ, રાંદેરને બારડોલી.
ઓલપાડ, બીલીમોરા, સાયન, કોસમ્બાની છે ડાલી;
ભરૂચ, અંકલેશ્વર, પાલેજને, ખંભાત, ડભોઇ, બોડલી,
જલાલપુર, બાધરપુર† આણંદ, સાણંદ, કારવાન, જોડલી..૨

મીયાગામ, ઇટોલા, આમોદ, સમલાયા, ઉમરેઠ, હાંસોટ,
ચાંપાનેર,‡ જંબુસર, સાહલી, ચમારગામને છે ચાંસોડ;
સીસોદર, ટંકારીઆ, પેટલાદ, ગોધરા, મંડાળા, ડેરોલ,
સંખેડા, સમજાય બરોડા, ઠાસરાનો પણ છે સુયોગ...૩

---

૧. ધટ ૬/૧૨ ટકાની.

* ભરૂચનો તાર સારો પણ સુરત નવસારીના રૂના તાર કરતાં ટુંકો.

† સંખેડા બાધરપુર.

‡ ચાંપાનેર રોડ.

ભરૂચ.

	સુરત નવસારી		ભરૂચ		
૧	નવસારી	૧	હાંશોટ	૧૭	ચમારગામ
૨	બારડોલી	૨	બોડેલી	૧૮	ચાંપાનેર રોડ
૩	બીલીમોરા	૩	બાધરપુર	૧૯	જલાલપુર
૪	કોસમ્બા	૪	આમોદ	૨૦	ખંભાત
૫	કીમ	૫	ડભોઈ	૨૧	આણંદ
૬	એલાવ	૬	પાલેજ	૨૨	સાનંદ
૭	સુરત	૭	સાઢલી	૨૩	બરોડા
૮	સાયન	૮	અંકલેશ્વર	૨૪	પેટલાદ
૯	ઓલપાડ	૯	મીયાગામ	૨૫	મંડાલા
૧૦	રાંદેર	૧૦	ભરૂચ	૨૬	ગોધરા
૧૧	સંજાન	૧૧	કારવાન	૨૭	ચાંદોડ
		૧૨	ડેરોલ	૨૮	સંખેડા
		૧૩	જંબુસર	૨૯	ટંકારીઆ
		૧૪	ઈંટોલા	૩૦	ઉમરેઠ
		૧૫	સમલાયાં	૩૧	સીસોદર
		૧૬	ઢાસરા		

વેસ્ટર્ન.

(લાવણી.)

વેસ્ટર્નના ત્રણ ભાગ મહિં એ, વેસ્ટર્ન, મીરજ, કુમઠા હોય,
રતાશ પડતો પતીવાળો, તાર લાંબોને મજબુત હોય;
અઢાર વીશના સુતરમાં, એ તાણામાં વપરાતો હોય,
સર્વ રૂઉમાં કાંઈ ચીને, અસ્સલ બને તે વેસ્ટર્ન હોય...૧

રાયચુર, ગુંતાકલ, કરનુલ, આદોની, આનંદ ભરપુર,
નંદયાલ, વળી યાદગીરીને, બેલારીને બીજાપુર;
તાડપત્રીને મોડેદુર ત્યાં, આવ્યું નજદીક કોલાપુર,
વેસ્ટર્નની એ વાત પીછાની, મીરજની શુણીએ રસપુર...૨

તાસગામ શાંગલીઅંટની કુડચી કાગવાડ ચીકોડીએ બુધગામ
મહોલને જામખંડીનું પણ, ચોવીશ નંબરમાં ઉપનામ;
કુમઠા, સાણન, ગદગ, હુબલી, બાગલકોટનું ઉત્તમ કામ,
સાવનુર, બેલહુંગલ, ચીકોડી* ધારવાર ધાવનગીરીગામ....૩

* ચીકોડી રોડ.

વેસ્ટર્ન.

	વેસ્ટર્ન		સાંગલી મીરજ		કુમઠા ધારવાર
૧	નંદયાલ	૧	કાગવાડ	૧	બેલહુંગલ
૨	પ્રોદ્દુર	૨	બુધગામ	૨	સાવનુર
૩	ગુંતાકલ	૩	સાંગલી	૩	હુબલી
૪.	બીજાપુર	૪	અંટની	૪	ગદગ
૫.	આદોની	૫	મીરજ	૫	ધાવનગીરી
૬	રાયચુર	૬	ચીકોડી રોડ	૬	ધારવાર
૭	કરનુલ	૭	તાસગામ		
૮	યાદગીરી	૮	કુડચી		
૯	બેલારી	૯	મહોલ		ભાગલકોટ
૧૦	તાડપત્રી	૧૦	જામખંડી		
		૧૧	સેડબાડ		સાજીન

બંગાલ.

(લાવણી.)

કહો બંગાલ કે કહો યુ.પી. એનામ જુદા પણ એકજ સાર,
સફેદ સીલ્કી પીળા છાંટા, ઘટ અગ્યારને ડુંકો તાર;
કાનપુરને ખુરજા, ચંદાસી, કોશી, દીલ્હીને અલવાર,
હાથરસ, પલવલ, ઇટાવા, કાશીપુર, મથુરા મોઝાર....૧

ગંજડુંડવાડા, હરડોઇને, અલીગઢ, સીકોહાબાદ;
કાશગંજ, જલેશ્વર, હાપર, હોડલને સીકન્દ્રાબાદ,
હરપાલપુર, આગ્રા, ડીબાઇ, બેલગંજ, મુરાદાબાદ,
હરદ્વારગંજ, નાભા, પાણીપત, ઓરીઆ, ફીરોઝાબાદ...૨

જનરલગંજની કુંચ, બેરલી, ઉજ્જાની, ધુરી, ધુલકોટ.
સોનપત, સારંગપુર, કાલ્પી, બરનાલાની ઉભી ચોટ;
ભીંડ, મોરીના, નારનુરને, કારવીથી ન બનશો ભોટ,
દશ બાર નંબરનું સુતર બને, લવલેશ ન આવે તેમાં ખોટ.૩

કનોજ, હથરોલી, બબરાલાને, ફતેહગઢના સઠ ભારે,
મેનપુરીને નઝીબાબાદ, હાઉરાના સુણીયે ત્યારે;
મુસ્ફરનગરમાં એક કરોલી, અનેકને મન તે ભારે,
ગોવિંદ હરીના હૃદયમાં તો અનેક તે પણ એક સારે...૪

બંગાલ યુ. પી.

૧	કાશીપુર	૧૯	ધુલકોટ	૩૭	આગ્રા
૨	હરપાલપુર	૨૦	ધુરી	૩૮	બેલગંજ
૩	કુંચ	૨૧	કનોજ	૩૯	બબરાલા
૪	કારવી	૨૨	હથરોલી	૪૦	ગંજડુંડવાડા
૫	સારંગપુર	૨૩	નારનુર	૪૧	સીકોહાબાદ
૬	હરદોઇ	૨૪	ખુરજા	૪૨	હોડલ
૭	કાલ્પી	૨૫	કોશી	૪૩	સીકન્દ્રાબાદ
૮	ઉજ્જાની	૨૬	હાથરસ	૪૪	મુરાદાબાદ
૯	નજીબાબાદ	૨૭	પલવલ	૪૫	પાણીપત
૧૦	ચંદોસી	૨૮	મથુરા	૪૬	ઓરાઆ
૧૧	કાનપુર	૨૯	કાશગંજ	૪૭	ફીરોઝાબાદ
૧૨	અલવાર	૩૦	જલેશ્વર	૪૮	સોનપત્
૧૩	ઇટાવા	૩૧	હાપર	૪૯	મેનપુરી
૧૪	અલીગઢ	૩૨	નાભા	૫૦	ફત્તેહગઢ
૧૫	ભીંડ	૩૩	જનરલગંજ	૫૧	હાઉરા
૧૬	મોરીના	૩૪	બેરલી	૫૨	મુસ્ફરનગર
૧૭	ડોબાઇ	૩૫	બરનાલા	૫૩	કરોલી
૧૮	હરદ્વારગંજ	૩૬	દીલ્હી		

રજપુતાના.

(લાવણી-)

રજપુતાના શ્વેત રંગી, અંગો પણ હલદાર ઠર્યાં,
તાર રફુને* ઠુંકો, શ્રીના શય્યા કાજે દિલ હરીયાં;
કીશનગઢ, બીયાવર, જેપુર, ભીલવાડા, બુંદી ભરીયાં,
બરલ, કેકરી, હીન્દનરોડ, કપાશણમાં ધ્વજ ધરીયાં....૧

સીપોરા, કોટાહ, નસીરાબાદે, મુંદાવરના સુખ ભરીયા,
લાંબીયા, નીંભારા, રાણી, નવાઈ, ફાલ્નાના મન ચલીયા;
કીશોરીપાટણ, સરેરીમાં, વીર રજપુત જાગી ઉઠીયા,
વીર સુતની જોઇ જનેતા, હરીહર આવી ત્યાં વસીયા...૨

* હવે દિવસે દિવસે સીલ્કી થતા જાય છે.

રજપુતાના.

૧	કીશનગઢ	૧૫	હીન્દનરોડ
૨	બીયાવર	૧૬	મુંદાવર
૩	બરલ	૧૭	કપાસણ
૪	લાંબીયા	૧૮	ભીલવાડ
૫	નસીરાબાદ	૧૯	સીપોરા
૬	કોટાલ	૨૦	ફાલ્ના
૭	બુંદી		
૮	સરેરી		
૯	કેકરી		
૧૦	કીશોરીપાટણ		
૧૧	રાણી		
૧૨	નવાઈ		
૧૩	જેપુર		
૧૪	નીંભારા		

સીંધ—પંજાબ.

(લાવણી.)

સીંધ પંજાબને તાર ટુંકોને, પતીવાલો માલ ગણાય,
અંગ રૂતથી દલવાળો પણ, આઠ બારની બટ લેખાય;
હીસાર, કરાંચી, હાંસી, રૌતક, ઝાંસી, સરહીન્દમાં પુજાય,
જંગા મંગા, જીંદ, અંબાલા, મીરત, દીલ્હી, કસુર ગણાય..૧
લુધીયાના, મુલતાન, ઓકારા, સરહાનપુર, કેથલ, જવાય,
અમૃતસર, પેશાવર, લાહોર, ફાજલકા, મીરપુર, ગવાય;
ફીરોઝપુર, સરગોદા, સોનપત, લેલપુર, જલન્ધર, જાય,
ઉમરકોટ, ભીંવાની, રાઈવીંડ, પટોકી, શાહરી, સુણાય...૨
મલારકોટડા, મોન્ટગોમરી, સીરોહ, રાશની, બારખાના,
ડેરાઘાંસીખાન, હતીયાને, રાવલપીંડી, નરવાના;
ડેરા ઇસ્માઈલખાન, જેહલમને, પટીને ટન્ડા, ખજા,
ટોલાટેક્ષીમ, વઝીરાબાદે, સીકારપુર, ગુજરાનવાલા.....૩
સીયાલકોટ, ઝાફરવલ, ગોજરા, ગોવિંદગઢના ગુણ સારા,
સીકંદ્રારાવ, ખાનેવલને, સાંગલાના તો છે ભારા;
તરણતારણના ચરણમાંતો, શરણ છે આ શીશ મારા,
ગોવિંદ હરીની વાત સુણીને, રૂતનું જ્ઞાન તું દે વ્હાલા...૪

સીંધ—અમેરીકન.

વાત કહું હું વર્ણશંકરની અમેરીકન રૂત ગણાય,
[1]અંકલ સેમનું બી લાવીને સીંધ પંજાબે તે પોષાય;
તાર લાંબો ને રેશમ જેવો, વાણામાં તો તે વપરાય;
લીલી છાંટો વાલો પેલો સીંધ—અમેરીકન ગણાય.

---

૧ અમેરીકા.

સીંધ પંજાબ.

૧	પેશાવર	૨૧	ગોવિંદગઢ	૪૧	વઝીરાબાદ
૨	અંબાલા	૨૨	સરહીન્દ	૪૨	સીકારપુર
૩	ઝાંસી	૨૩	ચંગામંગા	૪૩	સીરોહ
૪	જીંદ	૨૪	રોતક	૪૪	ઉમરકોટ
૫	રાઇવીંડ	૨૫	અમૃતસર	૪૫	ગુજરાનવાલા
૬	પટોકી	૨૬	કેથલ	૪૬	મોન્ટગોમરી
૭	પટી	૨૭	ખન્ના	૪૭	ડેરા ઇસ્માઇલખાન
૮	દતીયા	૨૮	ખાનેવલ	૪૮	ડેરા ઘાંસીખાન
૯	મુલતાન	૨૯	નરવાના	૪૯	જેહૂલમ
૧૦	કરાંચી	૩૦	મીરત	૫૦	સીયાલકોટ
૧૧	હીસાર	૩૧	દીલહી	૫૧	સીકન્દ્રારાવ
૧૨	હાંસી	૩૨	સરહાનપુર	૫૨	ટોલાટેકસીમ
૧૩	ટન્ડા	૩૩	મીરપુર	૫૩	બારખાના
૧૪	કસુર	૩૪	ફીરોઝપુર	૫૪	સાહરી
૧૫	લુધીયાના	૩૫	ફાજલકા	૫૫	શશની
૧૬	ઓકારા	૩૬	જલન્ધર	૫૬	ઝાફરવલ
૧૭	લાહોર	૩૭	ભીંવાની	૫૭	ગોજરા
૧૮	સરગોદા	૩૮	તરણતારણ	૫૮	સોનપત
૧૯	લેલપુર	૩૯	સાંગલા		
૨૦	મલારકોટડા	૪૦	રાવલપીંડી		

કોકોનાડા.

(લાવણી.)

વાત કહું હું કોકોનાડા, ગુણ સઘળા વેસ્ટર્નના હોય.
રંગવાળો જ્યાં માલ બને, ત્યાં કોકોનાડા સાથે હોય;
રાજામુન્દ્રી રાજ કરે, ત્યાં ગંતુરજી ગોટામાં હોય,
ધવલ રાતો કોકોનાડા, બેજવાડામાં ઉભો હોય.

કોકોનાડા.

૧ કોકોનાડા.

૨ ગંતુર.

૩ બેજવાડા.

૪ રાજામુન્દ્રી.

ઈરાન.

૧ ઇશફાન.

૨ જેડહા.

૩ જઝી.

૪ નાદાર્ફ.

૫ બુશાયર.

૬ મકરાન.

૭ મસ્કટ.

૮ યઝદ.

૯ શીરાજ.

કોમીલા.

આ રૂઉ બરમામાં ઉગે છે અને 'હાર્ડકોટન' કાપડ બનાવવામાં તેનો ઉપયોગ થાય છે.

ખાનદેશ.

૧ અડાવદ
૨ અગર (પરા) A.G.P.
૩ અનજડ A.A.G.
૪ અજંડા A.J.D.
૫ અમલનેર A.N.
૬ એચ્છાપુર
૭ એદાલાબાદ.
૮ એરંડોલ E.R.L.
૯ કચેરા
૧૦ કજગામ
૧૧ કલમસર
૧૨ કરમધી
૧૩ કરોનડા K.O.A.
૧૪ કુકુસી
૧૫ ખેતીઆ
૧૬ ગાદરવાડા G.A.R.
૧૭ ગાટા
૧૮ ગોપાલપુર G.P.L.
૧૯ ચાલીસગામ C.S.N.
૨૦ ચીમથાણા
૨૧ ચોપડા
૨૨ જલગામ J.L.
૨૩ જામનેર J.M.N.R.
૨૪ જામટી
૨૫ જોડગા
૨૬ ડોંડાઇચા D.D.E.
૨૭ દાલોડા D.L.D.
૨૮ ધરણગામ
૨૯ ધુલીઆ D.H.I.
૩૦ ધુસખેડા D.S.K.
૩૧ નલદાણા N.D.N.
૩૨ નાડગામ N.G.N.
૩૩ નંદરબાર N.D.B.
૩૪ નાંદગામ
૩૫ નાંદરા
૩૬ નીમાર
૩૭ નેરી N.E.
૩૮ પાચોરા (જંકશન)P.C.
૩૯ પારોલા
૪૦ પાકુંડી
૪૧ પ્રીપ્રાલા
૪૨ પંધાણા
૪૩ ફેજપુર
૪૪ ફોર્ટ સોનગઢ F.S.D.

ખાનદેશ.

૪૫ બરેલી B.R.Y.
૪૬ બઝરાનગર B.J.G.
૪૭ બાગલાન
૪૮ બીચાવરા
૪૯ બોધવડ B.D.W.D.
૫૦ બુરાનપુર B.A.U
૫૧ ભડગામ
૫૨ ભુશાવલ B.S.L.
૫૩ મલકાપુર M.K.U.
૫૪ મનમાર M.M.R
૫૫ મસાવડ
૫૬ મારૂડ
૫૭ માયજી M.Y.J.
૫૮ માલેગામ
૫૯ મંડેસર
૬૦ મોરટકા M.T.K.
૬૧ યાવલ
૬૨ રાનાલા R.N.L.
૬૩ રાવેર R.V.
૬૪ લાલબાગ L.A.B.
૬૫ લોહારા
૬૬ વાગલી V.G.L.
૬૭ હરડા H.D.
૬૮ હોલાનાન્થા
૬૯ હોસંગાબાદ H.B.D.
૭૦ સનાવડ S.W.D.
૭૧ સારંગ ખેડા
૭૨ સાવધા S.A.V.
૭૩ શાહાડા
૭૪ શાયદા
૭૫ સાંકલી
૭૬ સાનપુર
૭૭ સાહાપુર
૭૮ શાહપુરા S.P.A.
૭૯ શાહજાંપુર S.Z.P.
૮૦ સીંધ્રોણી
૮૧ સીરપુર
૮૨ સીંધખેડા S.N.K.
૮૩ સીરૂડ
૮૪ સોઇગામ
૮૫ સોનગીર S.O.R.
૮૬ શોનકચ્ચ

સેન્ટ્રલ ઇન્ડીઆ.

૧ ઇંદોર I.N.D.

૨ ઉજ્જન U.J.N.

૩ ખડકીયા

૪ ખડગુન

૫ ખંડવા K.N.W.

૬ જાવરા J.A.O.

૭ તરાણા T.A.N.

૮ નીમારખેડી N.K.R.

૯ નીમચ N.M.H.

૧૦ નીંબોરા N.B.

૧૧ પીપરીઆ P.P.I.

૧૨ બડવાઇ

૧૩ બીર B.I.R.

૧૪ ભોપાલ B.P.L.

૧૫ મનસુર M.D.S.

૧૬ મંદુસર

૧૭ રતલામ R.T.M.

૧૮ હલદા H.D.U.

૧૯ શફરા S.F.R.

૨૦ સેનાબાદ

મુગલાઈ.

પરભણી.

૧ આંબાજોગી
૨ ઉમરી U.R.M.
૩ ઉદગીર
૪ કરકલી K.K.I.
૫ કુરડવાડી K.W.V.
૬ કંદાર
૭ ગંગાખેડ
૮ જલકોટ
૯ જામખેડ
૧૦ જાંબ
૧૧ ધરમાબાદ D.A.B.
૧૨ ધારૂર D.R.R.
૧૩ નાનદેડ N.E.D.
૧૪ નીઝામાબાદ N.Z.B.
૧૫ પરભણી P.B.N.
૧૬ પરલી
૧૭ પુર્ણા P.A.U.
૧૮ બારસી B.T.W.
૧૯ બાસુટી
૨૦ બીર B.I.R.
૨૧ બીસ્મથનગર B.M.F.
૨૨ બોકર
૨૩ ભેંસા
૨૪ મનમથ રોડ
૨૫ મુખેડ
૨૬ મુતખેડ M.U,E.
૨૭ લાતુર L.U.R.
૨૮ વડોણી
૨૯ વરંગલ W.L.
૩૦ શેરમ S.E.M.

મુગલાઈ.

ગાવરાણી.

૧ અહમદનગર A.N.G.
૨ અજેંટા
૩ આકોલનેર A.K.R.
૪ ઔરંગાબાદ A.W.B.
૫ ઉંદીરગાવ
૬ કનહર
૭ કરંજી
૮ કારેગાવ
૯ કુકાણા
૧૦ કોળગાવ
૧૧ કોપરગાવ K.P.G.
૧૨ ખરડા K.D.H.
૧૩ ખાદંબા
૧૪ ચીંચોલી
૧૫ ચીંચોરડી
૧૬ જાલના J.
૧૭ જામગાવ
૧૮ જેઉર J.H.
૧૯ નગર
૨૦ નેવાસા
૨૧ પાથ્રેગામ
૨૨ પારનેર
૨૩ પાથરડી P.E.H.
૨૪ પીંપરી P.I.E.
૨૫ પંટમ્બા
૨૬ બામણી B.M.W.
૨૭ બીર B.I.R.
૨૮ બેલાપુર B.A.P.
૨૯ બેલવંડી B.W.D
૩૦ ભનાસ–હીવરા
૩૧ મીરજગાવ
૩૨ યવલા Y.L.
૩૩ રાહુરી
૩૪ રાજુર
૩૫ રાજણગામ
૩૬ લાસુર L.S.R.
૩૭ વડાલા B.P.TW
૩૮ વણાવ V.D.N.
૩૯ વાલ્કી
૪૦ વામબોરી V.B.R
૪૧ વીજાપુર V.J.P.
૪૨ હાતમપુરા
૪૩ સમશેરપુર
૪૪ સટાના S.C.O.
૪૫ સારોલા S.R.L.
૪૬ શ્રીગોંડા
૪૭ સીરૂર
૪૮ સેવગાવ
૪૯ સેલુ S.L.E.
૫૦ સુરેગાવ
૫૧ સોનેગાવ S.N.N.
૫૨ સવંટસર S.W.T.

બીરાર.

૧ અમરાપુર A.P.
૨ આકોલા A.K.
૩ આકોલી
૪ આકોલખેડ
૫ આકોટ
૬ આલીગાવ
૭ આમલા A.M.F.
૮ આરગાવ
૯ આરણી
૧૦ આસનગામ A.S.O.
૧૧ આસેગાવ
૧૨ ઇટવારી I.T.R.
૧૩ ઊમરાવતી A.M.I.
૧૪ એજંનસીંગી
૧૫ એલીચપુર E.L.P.
૧૬ અંજનગાવ A.N.J.
૧૭ કામરગાવ
૧૮ કાપુસતલી K.T.N.I.
૧૯ કારંજા K.R.J.A.
૨૦ કુરમ K.U.M.
૨૧ કુરનખેડ
૨૨ કોકલડા K.X.D.
૨૩ ખામગામ K.M.N.
૨૪ ખોલાપુર
૨૫ ચીકલી C.I.O.
૨૬ ચોશાલા
૨૭ ચાંદુર C.N.D.
૨૮ જલગામ–જામોદ J.I.
૨૯ ડીગરસ
૩૦ તામગામ
૩૧ તીલારા
૩૨ થુગામ
૩૩ દરીયાપુર D.Y.P.
૩૪ દેઉણુડા
૩૫ દેઉગાવ D.A.F.
૩૬ દેવગામ
૩૭ દેવલગાવ D.E.W.
૩૮ દેવલઘાટ
૩૯ ધનાજ
૪૦ નાનદુરા N.N.
૪૧ નારગામ
૪૨ નેર
૪૩ નીંમગામ
૪૪ પનીજ

બીરાર.

૪૫ પરતવાડા
૪૬ પથરોટ P.T.R.T.
૪૭ પારસ P.S.
૪૮ પાતુર
૪૯ પાટુરડા
૫૦ પુશદ
૫૧ પંચગાવન
૫૨ પીંપલગામ
૫૩ પીંજર
૫૪ બનોસા B.A.S.A.
૫૫ બરહુર B.U.A.
૫૬ બરૂર
૫૭ બદનેરા B.D.
૫૮ બાળુલગામ B.B.V.
૫૯ બાલાપુર B.F.U.
૬૦ બારસી—ટાકલા
૬૧ બાસીમ
૬૨ બેલગામ B.G.M.
૬૩ ભામબારા
૬૪ મલખેડ M.L.R.
૬૫ મનોરા
૬૬ માટરગામ
૬૭ મુરતીજાપોર M.Z.R.
૬૮ મેડશી
૬૯ મેલગામ
૭૦ મેહેકર
૭૧ મોરચી
૭૨ મોરશી
૭૩ મોજરી
૭૪ મંગરૂલપીર
૭૫ મંગરૂલ—દસ્તગીર
૭૬ રાલેગાવ
૭૭ લાખણુવાડા
૭૮ લુહી
૭૯ વડગામ V.D.N.
૮૦ વરણુગામ V.N.A.
૮૧ વરૂડ
૮૨ હરશુલ H.O.L.
૮૩ હેવરખેડ
૮૪ હીંગોલી H.N.L.
૮૫ સાવરનામ
૮૬ સીરાલા
૮૭ સીરસાગામ S.S.A.
૮૮ શેગામ S.E.G.

સેન્ટ્રલ પ્રોવીન્સીસ.

૧ આલીપુર A.P.D.
૨ આરવી A.V.E.
૩ આષ્ટી A.H.I.
૪ એવતમલ Y.T.L.
૫ એલીકેલી
૬ કામઠી K.P.
૭ કાનગાવ
૮ કોરા
૯ કાટોલ K.A.T.L.
૧૦ ખરંગના K.G.V.
૧૧ ગીરીર
૧૨ ઘાટણુજીન
૧૩ ચાંદા C.D.
૧૪ તલેગામ T.G.N.
૧૫ તપોના T.P.N.
૧૬ દેવલા
૧૭ ધામણુગામ D.M.N.
૧૮ ધારવામોતીબાગ
૧૯ નાગરી N.G.
૨૦ નાચનગાવ
૨૧ નાગપુર N.G.P; N.P.
૨૨ નેરી N.E.
૨૩ પુલગામ P.L.O.
૨૪ પોનાર P.N.R.
૨૫ પોહોના
૨૬ પંધુરના P.A.R.
૨૭ પાંડરકોરા
૨૮ બેલા B.L.A.
૨૯ માડગાવ
૩૦ મોહગાવ
૩૧ માંડની–દીંડોરા
૩૨ વઘોના
૩૩ વરોરા W.R.R.
૩૪ વરધા W.R.
૩૫ વની
૩૬ વાઇગાવ
૩૭ વાઇગાવ–હલડીયા
૩૮ વીઘોરા
૩૯ હીંગણી
૪૦ હીંગણુઘાટ H.G.T.
૪૧ સાલદ (હીરાપુર) H.P.R
૪૨ સાવનેર S.O.N.R.
૪૩ સીવણી S.H.V.
૪૪ સીરસી
૪૫ સાંગનેર S.G.R.
૪૬ સીંધી S.N.I.
૪૭ સૈંણુ

ધોલેરા.		કચ્છ.
૧ અમદાવાદ A.D.I.	૨૩ બલેશ્વર	૧ અંજાર. A.J.A.
૨ આમનગર	૨૪ બાજીપુરા	૨ જકાઉ
૩ આંબલી A.B.D.	૨૫ બાવલા V.L.A.	૩ જોરીઆ
૪ આસોડ	૨૬ બંકોડા B.K.D.	૪ ટેરા
૫ આવીધા A.V.A.	૨૭ ભાંડુ B.H.U.	૫ ટુના T.W.N.
૬ એજન	૨૮ મહીસા	૬ ભુજ B.V.J.
૭ એવજ	૨૯ મેસાણા M.S.H.	૭ માંડવી
૮ અંભેરી	૩૦ મોરબી M.V.I.	૮ મુન્દ્રા
૯ કડી K.A.D.I.	૩૧ માંડલ M.D.L.	૯ સુઠરી
૧૦ કલોલ K.L.L.	૩૨ લખતર L.T.R.	
૧૧ ઘોઘા G.G.A.	૩૩ લીંબડી L.M.	
૧૨ જુંડ J.N.	૩૪ વરાલા	
૧૩ દેહેગામ D.A.E.	૩૫ વરોલા	
૧૪ ધંધુકા D.D.Q.	૩૬ વઢવાણ W.N.	
૧૫ ધોલેરા	૩૭ વીરમગામ V.G.	
૧૬ ધ્રાંગધ્રા D.H.G.	૩૮ વાંકાનેર W.K.R.	
૧૭ નડીઆદ N.D.	૩૯ રામપુરા	
૧૮ નલા	૪૦ રાણપુર R.U.R.	
૧૯ પારડી P.A.D.	૪૧ સડીઆ	
૨૦ પાટણ P.T.N.	૪૨ સાબરગામ	
૨૧ પાટડી	૪૩ સાવણ S.V.	
૨૨ પીપલી	૪૪ શેવડી	

મઢીયા.

૧ અમરેલી A.E.
૨ આટકોટ
૩ ઉના U.N.
૪ ઉપલેટા U.A.
૫ કમલેજ
૬ કુંકાવાવ K.K.V.
૭ કુંડલા S.V.K.D.
૮ કુતીયાણા
૯ કેશોદ K.S.D.
૧૦ કોડીનાર
૧૧ ખંભાળીઆ
૧૨ ખાંભલા
૧૩ ગરીઆધર
૧૪ ગોંડલ G.D.L.
૧૫ ચલાલા C.L.C.
૧૬ ચીટલ C.T.L.
૧૭ ચુડા C.D.A.
૧૮ ચાંદાવલ C.N.L.
૧૯ જાફરાબાદ
૨૦ જાહાલાબાદ
૨૧ જામ જોધપુર J.D.H.
૨૨ જામનગર J.A.M.
૨૩ જેતપુર J.T.P.
૨૪ જોડીયા
૨૫ જુનાગઢ J.N.D.
૨૬ હાણાદેવલી
૨૭ ડુંગર D.G.J.
૨૮ ઢસા D.A.S.
૨૯ તલાજા
૩૦ દ્વારકા
૩૧ દેલવાડા
૩૨ ધારી D.H.A.R.
૩૩ ધોલા D.L.J.
૩૪ ધોલેરા
૩૫ ધોરાજી D.J.I.
૩૬ ધ્રોલ
૩૭ નવાબંદર
૩૮ નવાગઢ N.U.D.
૩૯ નવાનગર
૪૦ પાનેલી P.L.M.
૪૧ પાલીતાણા P.I.T.
૪૨ પોરબંદર P.B.R.
૪૩ પોરેચો
૪૪ પાંચતલાવડી P.C.T.

મઠીયા.

૪૫ બગસરા B.G.S.R.
૪૬ બાટવા
૪૭ બીલખા B.I.L.K.
૪૮ બોટાદ B.T.D.
૪૯ ભડો
૫૦ ભોલ
૫૧ ભાવનગર B.V.C.
૫૨ ભાયાવદર B.H.Y.
૫૩ ભેરાઇ
૫૪ મહુવા M.H.V.
૫૫ મજેવડી
૫૬ માલીઆ M.L.H.A.
૫૭ માંગરોલ
૫૮ માણાવદર
૫૯ મેથાન
૬૦ મુલી M.O.L.
૬૧ રાધનપુર
૬૨ રાજકોટ R.J.T.
૬૩ રાજુલા R.L.A.
૬૪ રાણુપુર R.U.R.
૬૫ લાબરકો
૬૬ લાકડીઆ
૬૭ લાઠી L.A.T.
૬૮ લુશાલા L.A.L.
૬૯ વડાલ V.A.L.
૭૦ વલા
૭૧ વાગડ
૭૨ વાંકીઆ
૭૩ વાનોડ
૭૪ વીચ્છીઆ
૭૫ વેરાવલ V.R.L.
૭૬ વંથલી
૭૭ હલવદ H.V.D.
૭૮ શનાલા
૭૯ સાયલા
૮૦ શાહપુર S.H.H.
૮૧ શીહોર S.H.
૮૨ સોનગઢ S.G.D.
૮૩ સુત્રાપાડા

સુરત નવસારી.

૧ અમરોલી	૧૧ મરોલી M.R.L.
૨ એલાવ	૧૨ મોટા
૩ ઓલપાડ	૧૩ રાંદેર
૪ કીમ K.M.	૧૪ વેશમા
૫ કોસમ્બા K.S.B.	૧૫ સચીન S.C.H.
૬ નવસારી N.V.S.	૧૬ સારભોન
૭ બગવારા	૧૭ સાયણ S.Y.N.
૮ બારડોલી B.I.Y.	૧૮ સુરત S.T.
૯ બીલીમોરા B.I.M.	૧૯ સંજાન S.J.N,
૧૦ માંડવી	

ભરૂચ.

૧ આમોદ A.O.X.
૨ આણંદ A.N.D.
૩ અંકલેશ્વર A.K.V.
૪ ઇટોલા I.T.A.
૫ ઉમરેઠ U.M.H.
૬ કારવાન K.V.
૭ ખંભાત C.B.Y.
૮ ગોધરા G.D.A.
૯ ચમારગામ C.R.G.
૧૦ ચાંદોડ C.D.D.
૧૧ ચાંપાનેર રોડ C.P.N.
૧૨ જલાલપુર J.G.P.
૧૩ જંબુસર J.M.B.
૧૪ ટંકારીઆ
૧૫ ઠાસરા T.A.S.
૧૬ ડભોઇ D.B.
૧૭ ડાકોર D.K.
૧૮ ડેરોલ D.R.L.
૧૯ પાલી
૨૦ પાનોલી P.A.O.
૨૧ પાલેજ P.L.J.
૨૨ પેટલાદ P.T.D.
૨૩ બાધરપુર S.A.K.
૨૪ બોડેલી B.D.E.
૨૫ ભરૂચ B.H.
૨૬ મીયાગામ M.Y.G.
૨૭ મંડાલા M.D.L.
૨૮ વડોદરા B.R.C.
૨૯ વાગરા
૩૦ વાસદ V.D.A.
૩૧ વેલાછા V.L.C.
૩૨ સમની S.A.Z.
૩૩ સમલાયા S.M.L.A.
૩૪ સાઠલી S.H.L.
૩૫ સાણંદ S.A.U.
૩૬ સીસોદરા
૩૭ સંખેડા(બાધરપુર)SAK
૩૮ હાંસોટ

કુમઠા ધારવાર.

૧ આબીગેરી
૨ આગડી
૩ આલાંમટી
૪ આલમાટી L.M.T.
૫ આલુર A.L.R.
૬ આલવંડી
૭ આનીગેરી
૮ આરલીકટી
૯ ઇડીરોડ
૧૦ ઇટીગટ
૧૧ ઉપીનબેટગીરી
૧૨ અંજનવેલ
૧૩ કલાસ
૧૪ કરાડ K.R.D.
૧૫ કરજગી K.J.G.
૧૬ કવલુર
૧૭ કટકોટી
૧૮ કાપસી
૧૯ કુપલુર
૨૦ કુપનુર
૨૧ કુશ્તગી
૨૨ કોડ
૨૩ કોપબલ K.B.L.
૨૪ કંદગોલ K.N.O.
૨૫ કુંડલ રોડ K.D.R.
૨૬ કુમઠા
૨૭ ગદગ G.D.G.
૨૮ ગોકાક રોડ G.K.K.
૨૯ ગુડગેરી G,D.I.
૩૦ જેતાપુર
૩૧ તદશ T.D.S.
૩૨ તદરી T.A.E.
૩૩ તદવલ T.V.L.
૩૪ તેલગી T.L.G.
૩૫ દમબાલ
૩૬ દુમલ
૩૭ દેસુર D.U.R.
૩૮ ધારવાર D.W.R.
૩૯ ધાવનગીરી D.V.G
૪૦ ધુંડસી
૪૧ નવલગુંડ
૪૨ નારગુંડ
૪૩ પાચ્છાપુર P.C.H.
૪૪ બનાપુર B.P.F.
૪૫ બનીકોટ
૪૬ બસીન B.B.Q.

કુમઠા ધારવાર.

૪૭ બાલગાનુર B.L.R.
૪૮ બીઆડગી
૪૯ બીડી
૫૦ બેલહુંગલ
૫૧ બેલગામ B.G.M.
૫૨ બે[illegible]વંડી B.W.D.
૫૩ બેટગેરી
૫૪ બંકાપુર
૫૫ માસુર M.S.R.
૫૬ મુલગુંડ
૫૭ મુડારગી
૫૮ યાલવીગી Y.L.G.
૫૯ રાનીબેનુર R.N.R.
૬૦ રાતીહાલી
૬૧ રોન
૬૨ લક્ષ્મેશ્વર
૬૩ લાખંડી
૬૪ લોનાંડ L.N.N.
૬૫ વીઝંકુરંગ
૬૬ વીંગોરલા
૬૭ હલીયાલ
૬૮ હનગલ આલુર
૬૯ હરીઆર H.R.R.
૭૦ હતીમપુર
૭૧ હચનલ
૭૨ હાવાનુર
૭૩ હાલગેરી
૭૪ હાવેરી H.V.R.
૭૫ હીરેકેરૂર
૭૬ હુલકોટી
૭૭ હુબલી U.B.L.
૭૮ હેબલી
૭૯ હેબસુર
૮૦ હોમબાલ H.B.L.
૮૧ હોસપટ H.P.T.
૮૨ હોટ્ટેઆલુર
૮૩ સાનસી
૮૪ સાવનુર
૮૫ સાવંદત્તી
૮૬ સીગલી
૮૭ સુડી
૮૮ સંપગાવ
૮૯ સીંગાવ

વેસ્ટર્ન

૧ અનંટાપુર
૨ આરૂપુકોટા
૩ આદોની A.D
૪ આલપુર
૫ આલુર A.L.R.
૬ ઉંડગાવ
૭ એરોડ E.D.
૮ કરનુલ K.N.C.
૯ કલાડગી
૧૦ કલીકટ C.L.T.
૧૧ કાનાનોર C.A.N.
૧૨ કાદીરી K.R.Y.
૧૩ કુલબરગા
૧૪ કુંરવડ
૧૫ કુપમ K.P.N,
૧૬ કેદાલોર
૧૭ કોલાહપુર K.O.P.
૧૮ કોનડાપુરામ K.D.P.
૧૯ કોચીન C.O.G.
૨૦ ખામામેટ K.M.T.
૨૧ ગુન્તાકલ G.T.L.
૨૨ ગંગાવતી
૨૩ ગંગાયાપાલી G.P.Y.
૨૪ ચીત્તાપુર C.T.
૨૫ ચાંદગીરી
૨૬ જંગુલપીલી
૨૭ ટકારી T.K.R.
૨૮ ટાલીકોટી
૨૯ ટાંડુર T.D.U.
૩૦ તાડપત્રી T.U.
૩૧ તીમન ચેરલા T.I.M.
૩૨ તીરૂમંગાલમ T.L.M.

વેસ્ટર્ન

૩૩ તીરૂપટી TUT;TT.E.
૩૪ ત્રીચીનોપોલી T.P.J.
૩૫ દેવદ્રુગ
૩૬ ધાનાપુર
૩૭ નાલવર N.W.
૩૮ નેધાપટમ N.G.T.
૩૯ નંદીયાલ N.D.L.
૪૦ પાલાડમ
૪૧ પુષ્પાપુરામ
૪૨ પ્રોડાટુર P.X.
૪૩ બીજાપુર B.J.P.
૪૪ બેલારી B.A.Y.
૪૫ મહીશાલ
૪૬ મેંગલોર M.A.Q.
૪૭ યારગુપી
૪૮ યાદગીરી Y.G.
૪૯ રાયચુર R.C.
૫૦ રાકડી
૫૧ રંગનાથપાલી R.G.P.
૫૨ વરૂંગલ W.L.
૫૩ વેલમ
૫૪ સીવકાસી
૫૫ સીરોલરોડ
૫૬ સોલાપુર S.U.R.
૫૭ સેલમ S.A.
૫૮ શંકરપાલી S.R.P.
૫૯ સીંડનુર
૬૦ હુગુંડ
૬૧ હોનાવર

સાંગલી મીરજ	કેમ્બોડીઆ	કોકોનાડા
૧ અંટણી	૧ કાદમ્બુર K.D.U.	૧ કોકોનાડા CCT
૨ અંથની	૨ કોઇલપટી C.V.P.	૨ ગંતુર G.N.T.
૩ કાગવાડ	૩ કોઇમ્બેટુર CBE	૩ નરસરાવ પેઠ N.R.T.
૪ કુડચી K.U.D.	૪ ટીનેવેલી T.Y.T.	૪ બેજવાડા BZA
૫ ચીકોડી રોડ CKR	૫ ટયુટીકોરીન T.N.	૫ રાજામુન્દ્રી RJY
૬ જામખંડી	૬ ડીંડીગુલ D.G.	
૭ તાસગામ	૭ તીરપુર T.U.P.	**બાગલકોટ**
૮ બુધગામ B.O.X.	૮ નલટીન્પુટર N.L.T.	**સાજીન**
૯ ભીલવાડી B.V.Q.	૯ પાડામુર	
૧૦ મહોલ	૧૦ વીરૂદ્રુપટી V.P.T.	
૧૧ મીરજ M.R.J.	૧૧ સાટુર S.R.T.	
૧૨ સાંગલી S.L.I.		
૧૩ સેડબાળ S.E.D.		

બંગાલ.

૧ અચલડા U.L.D.
૨ અદ્દનલીરોડ A.U.R.
૩ અલીગઢ A.G.H;A.L.
૪ અલવર A.W.R.
૫ આગ્રા A.G.A.
૬ ઇટાવા E.T.W.
૭ ઉજ્જાણી U.J.H.
૮ ઓરીઆ A.R.Y.
૯ ઐાટ A.T.
૧૦ અંબાલા U.B.C.
૧૧ કનોજ K.J.N.
૧૨ કરોલી K.L.Z.
૧૩ કટણી K.T.E.
૧૪ કમાલગંજ K.L.J.
૧૫ કરનલ K.U.N.
૧૬ કાનપુર C.A.C.
૧૭ કાયમગંજ K.M.J.
૧૮ કારવી K.A.W.
૧૯ કાશગંજK.C.J.K.S.J.
૨૦ કાસીપુર K.P.V.
૨૧ કાલ્પી K.P.I.
૨૨ કુલ્પહાર K.U.P.
૨૩ કોશી
૨૪ કુંડ
૨૫ કુંચ K.N.H.
૨૬ ખુરજા K.R.J.
૨૭ ખેરલી K.L.
૨૮ ખોરાઇ K.O.R.I.
૨૯ ગાજીયાબાદ G.Z.B.
૩૦ ગુના G.U.N.
૩૧ ગંગાપુર G.G.C.
૩૨ ગંજડુંડવાડા G.W.A.
૩૩ ચંદોસી C.H.
૩૪ ચંદરીઆ C.N.A.
૩૫ જલેશ્વર J.L.S.
૩૬ જનરલગંજ
૩૭ ડામોહ D.M.O.
૩૮ ડીબાઇ D.I.B.
૩૯ ધામપુર D.P.R.
૪૦ ધુરી D.U.I.
૪૧ ધુલકોટ D.K.T.
૪૨ ધોલપુર D.H.O.
૪૩ નજીબાબાદ N.B.D.
૪૪ નગીના N.G.G.
૪૫ નારનુર N.N.L.
૪૬ પલવલ P.W.L.
૪૭ પનાટ
૪૮ પાણીપત P.N.P.
૪૯ પંથુરીઆ
૫૦ પંજાબી
૫૧ ફતેહગઢ F G.R.
૫૨ ફીરોઝાબાદ F.Z.D.
૫૩ બરનાલા B.N.N.
૫૪ બરવાસાગર B.W.R.

બંગાલ.

૫૫ બબરાલા B.B.A.
૫૬ બરંટ B.T.U.
૫૭ બરાન B.A.Z.
૫૮ બાગચીની
૫૯ બાલાપગડ
૬૦ બેલગંજ B.L.G.J.
૬૧ ભરતપુર B.T.E.
૬૨ ભીન્ડ B.I.X.
૬૩ મરવારા
૬૪ મથુરા M.T.J.
૬૫ માણેકપુર
૬૬ મુઝફ્ફરનગર M.O.Z.
૬૭ મુરાદાબાદ M.B.
૬૮ મેનપુર M.P.O.
૬૯ મોવલી
૭૦ મોરેના M.R.A.
૭૧ માંડલ M.D.L.
૭૨ રૂર્લીદા
૭૩ હરપાલપુર H.P.P.
૭૪ હરડોઇ H.R.I.
૭૫ હમીરપુર રોડ H.A.R.
૭૬ હરદ્દારગંજ H.G.J.
૭૭ હથરોલી
૭૮ હાથરસ H.T.J.
૭૯ હાઉરા H.W.H.
૮૦ હાપર H.P.U.
૮૧ હાપરગંજ H.P.J.
૮૨ હોડલ H.D.L.
૮૩ શસની S.N.S.
૮૪ શરાઇ S.A.I.
૮૫ સાગર S.G.O.
૮૬ શાહજાનપુર S.P.NHX
૮૭ સારનપોર
૮૮ સારંગપુર
૮૯ સીકંદ્રારાવ S.K.A.
૯૦ સીકંદ્રાબાદ S.C.
૯૧ સીરાઇરોહીલા
૯૨ શેકરા
૯૩ શોનપત S.N.P

રજપુતાના.

૧ એરીનપુરા રોડ E.R.
૨ કપાશણ K.I.N.
૩ કેકરી K.K.R.I.
૪ કેશરપુર K.S.R.
૫ કીશનગઢ K.S.G.
૬ કોટાહ K.T.T.
૭ કોશોરીપાટણ
૮ જેપુર J.P.
૯ ટોલોનીયા T.L.
૧૦ ટોંક
૧૧ નવાઇ N.W.I.
૧૨ નસીરાબાદ N.S.D.
૧૩ નીંભારા N.B.H.
૧૪ ફાલ્ના F.A.
૧૫ બરલ B.A.A.
૧૬ બાલોટા B.L.T.
૧૭ બીયાવર B.E.R.
૧૮ બુન્દી
૧૯ ભીલવાડા B.H.L.
૨૦ મરતારોડ M.T.D.
૨૧ મુંડાવર
૨૨ રાણી R.N.
૨૩ લાંબીયા L.M.A.
૨૪ હીન્દનરોડ
૨૫ સનવર S.W.D.
૨૬ સીપોરા
૨૭ સરેરી S.S.R.

સીંધ પંજાબ.

૧ અલાહીઆરમારી
૨ અમરતસર A. S. R.
૩ આલોહાર
૪ ઉમરકોટ
૫ ઉસાના
૬ ઓંકારા O.K.R.
૭ અંબાલા U.B.C.
૮ કરાંચી K.Y.C.
૯ કસુર K.U.S.
૧૦ કેથલ K.T.L.
૧૧ કોટકાપુર K.K.P.
૧૨ કોટરાધાકીશન K.R.K.
૧૩ કોટ્રી K.O.T.
૧૪ ગીંદ્રુબંદર
૧૫ ગુજરાનવાલા G.R.W.
૧૬ ગોજરા G.J.A.
૧૭ ગોરાબારી
૧૮ ગોટ સાહેબ
૧૯ ગોવીંદગઢ G.N.D.
૨૦ ખના K.A.N.
૨૧ ખાનેવલ K.W.L.
૨૨ ઘોતકી G.H.K.
૨૩ ચુનીયન
૨૪ ચુનીઆટરોડ
૨૫ ચંગામંગા C.G.M.
૨૬ ઝકરવલ
૨૭ જીંદ J.H.I.
૨૮ જહાંસી J.H.S.
૨૯ જલંધર J.C.S.
૩૦ જહેલમ J.M.R.
૩૧ જેહાના
૩૨ ડેપાલપુર
૩૩ તરણતારણ T.T.O.
૩૪ તોલાટેક્ષીમ
૩૫ તંડોઆદમ T.D.M.
૩૬ તંડોઆગા-ઇસમાઇલ
૩૭ તંડોઅલાહીઆર TDA
૩૮ તંડો કેશર

સીંધ પંજાબ

૩૯ તંડો-મહમદખાન TMN
૪૦ તંડો-જામ J.T.D.
૪૧ દીલ્હી D.L.I.
૪૨ દેરા-ગાઝીખાન D.G.K.
૪૩ દેરા-ઇસ્માઇલ D.I.K.
૪૪ દતીઆ D.A.A.
૪૫ ધોડા
૪૬ નવશેરા
૪૭ નરવાના N.R.W.
૪૮ નઝીરાબાદ
૪૯ નાભા N.B.A.
૫૦ પટી P.A.X.
૫૧ પટોકી P.T.O.
૫૨ પેશાવર P.S.H.
૫૩ પંથનકોટ P.T.K.
૫૪ ફાઝીલકા F.K.A.
૫૫ ફીરોઝપુર F.Z.P.
૫૬ બારખાના
૫૭ ભીવાની B.N.W.
૫૮ મીરપુર M.I.P.
૫૯ મોન્ટગોમેરી M.G.Y.
૬૦ મુલતાન M.X.C.
૬૧ મુઝાફરગઢ M.Z.G.
૬૨ મીરટ M.T.C.
૬૩ મલારકોટકા M.E.T.
૬૪ મીરપુરખાસ M.P.S.
૬૫ રાતોડેરો
૬૬ રાવલપીંડી R.W.P.
૬૭ રાઇવીંદ
૬૮ રશીદા R.S.A.
૬૯ રેવારી R.E.
૭૦ રોહોરી R.O.H.
૭૧ રોતક R.O.K.
૭૨ લારખાના L.R.K.
૭૩ લાહોર L.H.R.
૭૪ લુધીયાણા L.D.C.
૭૫ લેલપુર L.Y.P.
૭૬ વઝીરાબાદ W.Z.D.

સીંધ પંજાબ

૭૭ હાલા

૭૮ હીસાર H. S. R.

૭૯ હૈદ્રાબાદ H. D. R.

૮૦ હાંસી H. N. S.

૮૧ સકર S. C. S.

૮૨ સહરાનપુર S. R. Z.

૮૩ સરહીન્દ S. I. R.

૮૪ સાકરા

૮૫ સાલોરા

૮૬ સાહ દીયાપલી

૮૭ સાહ બંદર

૮૮ સાહદાદપુર S. D. U.

૮૯ સરગોદા S. R. Q.

૯૦ સીરસા S. S. A.

૯૧ સીકારપુર S. H. P.

૯૨ સીરોઇ

૯૩ સીયાલકોટ S. L. K.

૯૪ સીકન્દ્રારાવ S. K. A.

૯૫ સીવન

૯૬ સેરખાન

૯૭ સૈયદ અજેનસા

૯૮ સાંગલા S. L. L.

અમેરીકન રૂઉનું વાવેતર.

	વાવેતરનો સમય.	રૂઉ ચીનવાનો સમય.
ઉતર કેરોલીના	એપ્રિલ ૧૫ થી મે ૧૦	સપ્ટેમ્બર ૧થી ડીસેમ્બર ૧૦
દક્ષિણ કેરોલીના	એપ્રિલ ૧૫ થી મે ૭	ઓગસ્ટ ૧૫ થી ડીસેમ્બર ૧
જીઓરજીઆ...	એપ્રિલ ૧૦ થી મે ૧	,, ,, ,,
ફ્લોરીડા	એપ્રિલ ૧ થી મે ૧	ઓગસ્ટ ૧૦થી ડીસેમ્બર ૧
એલબામા	એપ્રિલ ૫ થી મે ૧૦	ઓગસ્ટ ૧૦થી ડીસેમ્બર ૧૫
મીસીસીપી.....	,, ,, ,,	,, ,, ,,
લુઇશીઆના...	એપ્રિલ ૧ થી મે ૧૦	ઓગસ્ટ ૧થી ડીસેમ્બર ૧૫
ટેકશાઝ	માર્ચ ૧૫ થી મે ૧૦	ઓગસ્ટ ૧થી ડીસેમ્બર ૨૦
આર્કન્સાઝ ...	એપ્રિલ ૧૫ થી મે ૧૫	ઓગસ્ટ ૧૫થી જાન્યુ. ૧૫
ટેનેસી........	,, ,, ,,	સપ્ટેમ્બર ૧થી જાન્યુ. ૧૫
ઓકલાહોમા...	,, ,, ,,	સપ્ટેમ્બર ૫થી ડીસેમ્બર ૨૦

અમેરીકન સ્ટાનડર્ડ્સ.

૧ ફેર
૨ સ્ટ્રીકટ મીડલીંગ ફેર
૩ મીડલીંગ ફેર
૪ સ્ટ્રીકટ ગુડ મીડલીંગ
૫ ફુલી ગુડ મીડલીંગ
૬ ગુડ મીડલીંગ
૭ બેરલી ગુડ મીડલીંગ
૮ સ્ટ્રીકટ મીડલીંગ
૯ ફુલી મીડલીંગ
૧૦ મીડલીંગ
૧૧ બેરલી મીડલીંગ
૧૨ સ્ટ્રીકટ લો મીડલીંગ
૧૩ ફુલી લો મીડલીંગ
૧૪ લો મીડલીંગ
૧૫ સ્ટ્રીકટ ગુડ ઓરડીનરી
૧૬ ગુડ ઓરડીનરી
૧૭ સ્ટ્રીકટ ગુડ મીડલીંગ ટીંજડ
૧૮ ગુડ મીડલીંગ ટીંજડ
૧૯ સ્ટ્રીકટ મીડલીંગ ટીંજડ
૨૦ મીડલીંગ ટીંજડ
૨૧ સ્ટ્રીકટ લો મીડલીંગ ટીંજડ
૨૨ લો મીડલીંગ ટીંજડ
૨૩ મીડલીંગ સ્ટેન્ડ

છેલ્લા ૨૫ વરસના અમેરીકન રૂના જુરે રીપોર્ટ તથા પાક, પાકનું ક્ષેત્રફળ, વિગેરે.

વરસ.	જુરે રીપોર્ટ. ૨૫ મી મે.	૨૫ મી જુન.	૨૫ મી જુલાઈ	૨૫ મી ઓગ૦	૨૫ મી સપટે૦	સરેરાસ	પાક.	પાકનું ક્ષેત્રફળ.	એકરે થતો પાક રતલ	રીમાર્ક.
૧૮૯૬/૯૭	૯૭.૨	૯૨.૫	૮૦.૧	૬૪.૨	૬૦.૭	૭૮.૯	૮૭૫૮૦૦૦	૨૩૪૪૫૦૦૦	૧૭૮	
૧૮૯૭/૯૮	૮૩.૫	૮૬.૦	૮૬.૯	૭૮.૩	૭૦.૦	૮૦.૯	૧૧૨૦૦૦૦૦	૨૪૩૨૦૦૦૦	૨૨૨	
૧૮૯૮/૯૯	૮૯.૦	૯૧.૦	૯૧.૨	૭૯.૮	૭૫.૪	૮૫.૩	૧૧૨૭૫૦૦૦	૨૪૯૬૭૦૦૦	૨૨૧	
૧૮૯૯/૧૯૦૦	૮૫.૭	૮૭.૭	૮૪.૦	૬૮.૫	૬૨.૪	૭૭.૬	૯૪૩૬૦૦૦	૨૪૨૭૫૦૦૦	૧૮૬	
૧૯૦૦/૦૧	૮૨.૫	૭૫.૮	૭૬.૦	૬૮.૨	૬૭.૦	૭૩.૯	૧૦૩૮૩૦૦૦	૨૫૪૨૧૦૦૦	૨૦૧	
૧૯૦૧/૦૨	૮૧.૫	૮૧.૧	૭૭.૨	૭૧.૪	૬૧.૪	૭૪.૫	૧૦૬૮૧૦૦૦	૨૭૯૫૦૦૦૦	૧૮૬	
૧૯૦૨/૦૩	૯૫.૧	૮૪.૭	૮૧.૯	૬૪.૦	૫૮.૩	૭૬.૮	૧૦૭૨૮૦૦૦	૨૭૮૭૮૦૦૦	૧૮૫	
૧૯૦૩/૦૪	૭૪.૧	૭૭.૧	૭૯.૭	૮૧.૨	૬૫.૧	૭૫.૪	૧૦૦૧૧૦૦૦	૨૮૯૦૭૦૦૦	૧૬૯	
૧૯૦૪/૦૫	૮૩.૦	૮૮.૦	૯૧.૬	૮૪.૧	૭૫.૮	૮૪.૫	૧૩૫૬૬૦૦૦	૩૧૭૩૦૦૦૦	૨૦૯	
૧૯૦૫/૦૬	૭૭.૨	૭૭.૦	૭૪.૯	૭૨.૧	૭૧.૨	૭૪.૫	૧૧૩૪૬૦૦૦	૨૭૦૦૦૦૦૦	૨૦૨	
૧૯૦૬/૦૭	૮૪.૬	૮૩.૩	૮૨.૯	૭૭.૩	૭૧.૬	૭૯.૯	૧૩૫૧૧૦૦૦	૩૨૦૪૯૦૦૦	૨૦૭	
૧૯૦૭/૦૮	૭૦.૫	૭૨.૦	૭૫.૦	૭૨.૭	૬૭.૭	૭૧.૬	૧૧૫૭૨૦૦૦	૩૨૦૬૦૦૦૦	૧૭૩	
૧૯૦૮/૦૯	૭૯.૭	૮૧.૨	૮૩.૦	૭૬.૧	૬૯.૭	૭૧.૯	૧૩૮૨૫૦૦૦	૩૩૩૭૦૦૦૦	૨૦૨	

વરસ.	જુરા રીપોર્ટ.					સરેરાસ	પાક.	પાકનું ક્ષેત્ર ફળ.	એકરે થતો પાક રતલ	રીમાર્ક.
	૨૫ મી મે.	૨૫ મી જુન.	૨૫ મી જુલાઈ	૨૫ મી ઑગ૦	૨૫ મી સપટે૦					
૧૯૦૯/૧૦	૮૧.૧	૭૪.૬	૭૧.૯	૬૩.૭	૫૮.૫	૬૯.૯	૧૦૬૧૦૦૦૦	૩૨૦૨૪૦૦૦	૧૫૮	
૧૯૧૦/૧૧	૮૨.૦	૮૦.૭	૭૫.૫	૭૨.૧	૬૫.૯	૭૫.૨	૧૨૧૨૦૦૦૦	૩૩૪૧૮૦૦૦	૧૭૭	
૧૯૧૧/૧૨	૮૭.૮	૮૮.૨	૮૯.૧	૭૩.૨	૭૧.૧	૮૧.૯	૧૬૧૩૮૦૦૦	૩૬૬૮૧૦૦૦	૨૧૬	
૧૯૧૨/૧૩	૭૮.૯	૮૦.૪	૭૬.૫	૭૪.૩	૬૯.૬	૭૬.૦	૧૪૧૬૭૦૦૦	૩૪૭૬૬૦૦૦	૨૦૦	
૧૯૧૩/૧૪	૭૯.૧	૮૧.૮	૭૯.૬	૬૮.૨	૬૪.૧	૭૪.૫	૧૪૬૮૯૦૦૦	૩૭૪૫૮૦૦૦	૧૯૦	
૧૯૧૪/૧૫	૭૪.૩	૭૯.૬	૭૬.૪	૭૮.૦	૭૩.૫	૭૬.૪	૧૭૦૦૪૦૦૦	૩૭૪૦૬૦૦૦	૨૨૪	
૧૯૧૫/૧૬	૮૦.૦	૮૦.૩	૭૫.૩	૬૯.૨	૬૦.૮	૭૩.૧	૧૨૧૭૫૦૦૦	૩૨૧૦૭૦૦૦	૧૭૬	
૧૯૧૬/૧૭	૭૭.૫	૮૧.૧	૭૨.૩	૬૧.૨	૫૬.૩	૬૯.૭	૧૨૯૬૬૦૦૦	૩૫૯૯૪૦૦૦	૧૮૦	
૧૯૧૭/૧૮	૬૯.૫	૭૦.૩	૭૦.૩	૬૭.૮	૬૦.૪	૬૭.૭	૧૨૪૨૪૦૦૦	૩૪૬૦૦૦૦૦	૧૮૦	
૧૯૧૮/૧૯	૮૨.૩	૮૫.૮	૭૩.૬	૫૫.૭	૫૪.૪	૭૦.૪	૧૩૦૭૦૦૦૦	૩૭૩૦૫૦૦૦	૧૭૫	
૧૯૧૯/૨૦	૭૫.૬	૭૦.૦	૬૭.૧	૬૧.૪	૫૪.૪	૬૫.૭*	૧૧૮૦૮૦૦૦	૩૩૫૪૮૦૦૦		અડસટો.
૧૯૨૦/૨૧	૬૨.૪	૭૦.૭	૭૪.૧	૬૭.૫	૫૯.૧	૬૬.૮	૧૨૯૮૭૦૦૦	૩૭૦૪૩૦૦૦		
૧૯૨૧/૨૨										
૧૯૨૨/૨૩										
૧૯૨૩/૨૪										
૧૯૨૪/૨૫										
૧૯૨૫/૨૬										

ઈજીપ્શીઅન રૂઈ.

વાવેતરની મોસમ ફેબ્રુઆરીની અધવચથી તે એપ્રિલ મહિના સુધી ચાલે છે.

ઇજીપ્ટના ઉત્તર પ્રદેશમાં ઓગસ્ટ અને દક્ષિણ પ્રદેશમાં સપ્ટેમ્બરથી રૂઇ ચુનવાનું કામ શરૂ થઈ ઓક્ટોબરની આખર સુધીમાં ઘણે ભાગે પુરૂ થાય છે.

આ રૂઇનો તાર ૧ ૩/૧૬" થી ૧ ૩/૪" સુધીનો નાનો મોટો હોય છે.

Printed by Chhotalal Purshotamdas Mehta, at the Hindusthan Press, No. 12-16 Bank Street, Fort Bombay and Published by Hurgovandas Haridas Doshi, Old Modikhana Fort, Bombay.

હિન્દુસ્તાનની મીલોની રૂઈ ખપત અને સુતર અને કાપડ પેદાશના આંકડા.

વર્ષ.	મીલની સંખ્યા.	લુમની સંખ્યા.	સ્પીન્ડલની સંખ્યા.	રૂઈ ખપત ગાંસડી(૪૦૦ રતલની.)	સુતર પેદાશ રતલ.	કાપડ પેદાશ.	
						રતલ.	વાર.
૧૯૦૯-૧૦	૨૪૫	૮૦૧૭૧	૬૧૪૨૫૫૧	૧૯૩૫૦૧૦	૬૨૭૫૮૧૫૬૨	૨૨૮૮૨૪૦૭૮	૯૬૩૮૬૯૪૮૨
૧૯૧૦-૧૧	૨૫૪	૮૪૬૨૭	૬૩૪૬૬૭૫	૧૯૦૫૮૬૬	૬૦૯૯૨૭૧૪૧	૨૪૫૮૧૪૮૭૩	૧૦૪૨૭૪૧૬૫૩
૧૯૧૧-૧૨	૨૫૮	૮૭૬૪૦	૬૪૨૭૧૮૧	૨૦૫૦૧૦૨	૬૨૫૦૩૦૧૯૯	૨૬૬૬૪૪૨૫૬	૧૧૩૬૧૫૧૫૯૦
૧૯૧૨-૧૩	૨૬૬	૯૧૫૮૫	૬૪૬૫૦૧૨	૨૦૯૬૦૧૬	૬૮૮૪૫૫૪૯૦	૨૮૫૪૬૭૮૦૪	૧૨૨૦૪૧૪૫૨૯
૧૯૧૩-૧૪	૨૬૪	૯૬૬૮૮	૬૬૨૦૫૭૬	૨૧૪૩૧૨૬	૬૮૨૭૭૬૮૫૧	૨૭૪૩૮૮૫૫૦	૧૧૬૪૨૯૧૫૮૮
૧૯૧૪-૧૫	૨૫૫	૧૦૩૩૧૧	૬૫૯૮૧૦૮	૨૧૦૨૬૩૨	૬૫૧૯૮૪૬૫૭	૨૭૭૦૦૫૯૦૦	૧૧૩૫૭૦૭૯૫૨
૧૯૧૫-૧૬	૨૬૭	૧૦૮૪૧૭	૬૬૭૫૬૮૮	૨૧૯૭૭૧૮	૭૨૨૪૨૪૫૭૯	૩૫૨૨૫૪૫૫૬	૧૪૪૧૫૧૪૫૫૦
૧૯૧૬-૧૭	૨૬૭	૧૧૦૮૧૨	૬૬૭૦૧૬૨	૨૧૯૮૧૬૪	૬૮૧૧૦૭૨૩૧	૩૭૭૭૨૮૮૧૬	૧૫૭૮૧૩૨૭૮૯
૧૯૧૭-૧૮	૨૬૯	૧૧૪૮૦૫	૬૬૧૪૨૬૯	૨૦૮૫૬૭૮	૬૬૦૫૭૫૬૧૫	૩૮૧૪૦૪૧૬૯	૧૬૧૪૧૨૬૪૫૮
૧૯૧૮-૧૯	૨૫૮	૧૧૮૨૨૧	૬૬૮૯૬૮૦	૨૦[illegible]૪૨૩૦	૬૧૫૦૪૦૪૬૪	૩૪૯૫૮૦૪૫૦	૧૪૫૦૭૨૬૧૬૦
૧૯૧૯-૨૦	૨૬૩	૧૧૭૫૫૮	૬૭૧૪૨૬૫	૧૯૫૨૩૧૮	૬૩૫૭૬૦૨૭૩	૩૮૩૮૪૬૯૩૬	૧૬૩૯ ૭૯૨૨૭
૧૯૨૦-૨૧	....	....	....	....	૬૬૦૦૦૨૫૯૭	૩૬૭૪૮૧૭૯૧	૧૫૮૦૮૪૯૭૪૬

મીલોની વિગતવાર રૂની ખપત.

વર્ષ.	મુંબઇના ટાપુમાં. ગાંસડી.	મુંબઇ ઇલાકામાં (મુંબઇ ટાપુની બહાર) ગાંસડી.	(મુંબઇ ઇલાકા બાદ) બ્રીટીશ હિન્દુસ્તાનમાં ગાંસડી.	દેશી અને પરદેશી સંસ્થાનમાં ગાંસડી.	કુલ ગાંસડીઓ.
૧૯૦૯-૧૦	૯૮૪૦૫૮	૩૬૧૫૯૨	૫૦૬૦૧૮	૮૩૩૪૨	૧૯૩૫૦૧૦
૧૯૧૦-૧૧	૯૫૩૪૫૦	૩૭૬૮૬૬	૪૮૩૦૪૨	૯૨૫૦૮	૧૯૦૫૮૬૬
૧૯૧૧-૧૨	૧૦૭૭૬૧૬	૪૦૨૯૯૮	૪૮૯૨૨૬	૮૦૨૬૨	૨૦૫૦૧૦૨
૧૯૧૨-૧૩	૧૦૭૨૨૧૦	૪૧૨૦૨૦	૫૨૦૮૨૪	૬૦૯૬૨	૨૦૬૬૦૧૬
૧૯૧૩-૧૪	૧૦૭૮૦૩૮	૪૩૩૪૮૬	૫૩૬૧૦૮	૯૫૪૯૪	૨૧૪૩૧૨૬
૧૯૧૪-૧૫	૧૦૨૬૦૫૦	૪૩૬૧૮૦	૫૪૮૩૬૨	૯૨૦૪૦	૨૧૦૨૬૩૨
૧૯૧૫-૧૬	૧૦૯૬૧૭૪	૪૪૮૧૨૨	૫૪૩૯૨૮	૧૦૯૪૯૪	૨૧૯૭૭૧૮
૧૯૧૬-૧૭	૧૧૩૪૮૧૪	૪૦૯૦૬૮	૫૫૦૨૦૮	૧૦૪૦૭૪	૨૧૯૮૧૬૪
૧૯૧૭-૧૮	૧૦૬૮૪૯૨	૩૯૭૫૬૦	૫૧૩૬૧૬	૧૦૬૦૧૦	૨૦૮૫૬૭૮
૧૯૧૮-૧૯	૯૯૯૭૫૬	૪૧૩૩૦૪	૫૬૩૫૩૮	૬૭૬૩૨	૨૦૪૪૨૩૦

છેલ્લા દશ વર્ષના અમેરીકન, ઇજીપ્શીયન અને હિન્દી પાકની સરખામણીના આંકડા.

મોસમ.	અમેરીકન.		ઇજીપ્શીયન		હીંદી.	
	એકરેજ.	ગાંસડી ૫૦૦ રતલ.	એકરેજ.	કન્ટાર ૧ કન્ટારસ ૯૦·૦૪૯ ર.	એકરેજ.	ગાંસડી (૪૦૦ રતલ)
૧૯૧૦-૧૧ ..	૩૩૪૧૮૦૦૦	૧૨૦૭૫૦૦૦	૧૭૦૫૦૬૯	૭૫૭૩૫૩૭	૨૩૦૮૦૦૦૦	૪૩૦૩૦૦૦
૧૯૧૧-૧૨ ..	૩૬૬૮૧૦૦૦	૧૬૧૦૧૦૦૦	૧૭૭૬૨૫૪	૭૪૨૪૨૦૮	૨૧૬૧૫૦૦૦	૩૯૮૫૦૦૦
૧૯૧૨-૧૩ ..	૩૪૭૬૬૦૦૦	૧૪૧૦૭૦૦૦	૧૭૮૭૨૨૫	૭૫૩૨૯૨૦	૨૨૦૨૮૦૦૦	૪૪૮૩૦૦૦
૧૯૧૩-૧૪ ..	૩૭૪૫૮૦૦૦	૧૪૫૫૨૦૦૦	૧૭૮૮૫૭૧	૭૬૮૪૧૭૨	૨૫૦૨૩૦૦૦	૫૦૬૬૦૦૦
૧૯૧૪-૧૫ ..	૩૭૪૦૬૦૦૦	૧૫૧૩૬૦૦૦	૧૮૨૧૯૭૦	૬૪૯૦૨૨૧	૨૪૫૯૫૦૦૦	૫૨૦૯૦૦૦
૧૯૧૫-૧૬ ..	૩૨૧૦૭૦૦૦	૧૨૮૬૨૦૦૦	૧૨૩૧૦૭૧	૪૮૦૬૩૩૧	૧૭૭૪૬૦૦૦	૩૭૩૮૦૦૦
૧૯૧૬-૧૭ ..	૩૬૦૫૨૦૦૦	૧૨૭૩૮૦૦૦	૧૭૧૮૪૨૧	૫૧૧૧૦૮૦	૨૧૭૪૫૦૦૦	૪૫૦૨૧૦૦
૧૯૧૭-૧૮ ..	૩૪૯૨૫૦૦૦	૧૧૮૭૫૦૦૦	૧૭૪૧૦૪૭	૬૩૦૭૬૧૮	૨૫૧૮૮૦૦૦	૪૦૦૦૦૦૦
૧૯૧૮-૧૯ ..	૩૭૨૦૭૦૦૦	૧૧૬૦૨૬૩૪	૧૪૧૨૭૧૮	૪૮૨૦૬૬૦	૨૧૦૩૮૦૦૦	૩૯૭૮૦૦૦
૧૯૧૯-૨૦ ..	૩૩૯૬૦૦૦૦	૧૧૫૦૦૦૦૦	૧૬૩૩૪૬૧	૬૦૦૦૦૦૦	૨૩૦૬૩૦૦૦	૫૮૪૫૦૦૦
૧૯૨૦-૨૧ ..	૩૫૫૦૪૦૦૦	૧૨૯૮૭૦૦૦	૧૮૯૭૪૬૪	૬૦૯૧૨૬૨	૨૧૦૧૬૦૦૦	૩૫૫૬૦૦૦

છેલ્લાં છવીસ વર્ષમાં દેશાવરથી રૂઇની મુંબઇમાં વિગતવાર આયાત.

(નિચે દર્શાવેલ સંખ્યામાં ત્રણ મીંડા વધારવા.)

જાત.	૧૮૯૫/૯૬	૧૮૯૬/૯૭	૧૮૯૭/૯૮	૧૮૯૮/૯૯	૧૮૯૯/૧૯૦૦	૧૯૦૦/૦૧	૧૯૦૧/૦૨	૧૯૦૨/૦૩	૧૯૦૩/૦૪	૧૯૦૪/૦૫	૧૯૦૫/૦૬	૧૯૦૬/૦૭	૧૯૦૭/૦૮	૧૯૦૮/૦૯	૧૯૦૯/૧૦	૧૯૧૦/૧૧	૧૯૧૧/૧૨	૧૯૧૨/૧૩	૧૯૧૩/૧૪	૧૯૧૪/૧૫	૧૯૧૫/૧૬	૧૯૧૬/૧૭	૧૯૧૭/૧૮	૧૯૧૮/૧૯	૧૯૧૯/૨૦	૧૯૨૦/૨૧	૧૯૨૧/૨૨	૧૯૨૨/૨૩	૧૯૨૩/૨૪	૧૯૨૪/૨૫
ખાનદેશ. ... ... } સેન્ટ્રલ ઇન્ડીયા, ...	+ ૩૧૯	૨૬૭	૩૫૪	૪૦૮	૧૨૭	૬૩૫	૩૨૪	૪૬૧	૩૬૪																					
ખાનદેશ.										૨૯૭	૪૪૫	૩૭૮	૧૮૧	૩૦૭	૪૨૩	૪૦૧	૨૭૫	૧૨૭૩	૪૭૬	૨૫૫	૩૬૭	૩૦૦	૧૭૪	૧૯૬	૩૬૭	૨૫૨				
સેન્ટ્રલ ઇન્ડીયા, ...										૧૪૧	૧૫૬	૧૦૪	૬૯	૧૧૧	૨૨૮	૧૪૮	૧૬૨	૭૭	૨૪૯	૧૮૪	૨૮૨	૧૮૨	૭૦	૧૦૫	૨૨૦	૨૬૨				
બારસી નગર... ... } હૈદરાબાદ ગાયરાણી...	૧૦૬	૮૮	૯૨	૧૨૬	૫૨	૧૪૧	૨૨૭	૧૪૮	૧૩૩	૧૨૭	૧૬૩	૨૪૮	૧૭૫	૧૨૯	૨૭૨	૧૧૭	૧૧૮	૧૨૧	૨૯૯	૧૭૨	૨૫૦	૧૩૨								
બારસી નગર... ...																							૬૮	૧૦૪	૨૦૦	૬૨				
હૈદરાબાદ ગાયરાણી...																							૨૮	૯૬	૧૩૪	૭૨				
બેરાર.	૪૦૬	૨૭૯	૪૨૫	૬૧૩	૧૩૫	૫૭૯	૬૮૭	૮૧૩	૬૪૦	૫૫૬	૫૦૯	૪૭૦	૩૬૦	૩૪૧	૫૨૬	૩૬૦	૫૪૦	૪૫૦	૫૧૨	૪૩૬	૬૫૨	૪૦૫	૨૫૦	૪૭૦	૬૬૭	૪૧૬				
સેન્ટ્રલ પ્રોવિન્સીસ, ...	૧૫	૧૧	૧૧	૧૨	૮	૨૦	૧૯			૩૮૧	૩૬૭	૩૬૩	૨૪૭	૧૫૫	૨૦૬	૧૫૧	૩૫૯	૨૬૯	૨૮૮	૨૧૯	૧૮૬	૯૪	૫૨	૨૧૮	૨૬૮	૨૭૧				
કુલ ઉપરના... ...	૮૪૬	૬૬૧	૮૮૨	૧૧૫૯	૩૨૨	૧૩૭૫	૧૨૫૩	૧૪૨૬	૧૧૩૭	૧૫૦૨	૧૬૪૦	૧૫૬૩	૯૭૫	૧૦૪૩	૧૭૩૫	૧૧૭૭	૧૪૫૪	૨૧૯૦	૧૮૨૪	૧૨૬૬	૧૭૩૭	૧૧૧૩	૬૪૨	૧૨૪૦	૧૮૧૮	૧૩૩૫				
ધોલેરા.	૪૪૭	૨૫૮	૩૦૪	૩૭૯	૬૩	૬૩	૬૫	૧૯૬	૩૧૭	૧૦૯	૧૮૫	૩૦૯	૨૧૬	૨૧૯	૨૫૦	૨૭૦	૩૦	૨૮૫	૪૨૯	૨૦૨	૧૦૪	૪૧૭	૪૦૨	૬૮	૨૭૨	૧૯૮				
ભરૂચ.	૨૧૬	૧૪૧	૧૫૪	૧૨૩	૪૨	૧૧૭	૯૬	૧૮૧	૨૦૯	૨૦૬	૨૧૧	૨૮૧	૨૦૯	૧૯૨	૩૦૬	૨૧૮	૧૪૩	૨૯૩	૪૦૦	૨૪૨	૨૬૨	૩૦૬	૨૧૬	૨૦૨	૨૭૫	૨૪૧				
કુમટા કારવાર... ...	૧૪૦	૧૧૩	૭૧	૧૨૪	૧૧૯	૬૭	૧૨૯	૧૧૦	૧૮૭	૧૫૫	૧૨૬	૧૬૭	૨૨૬	૨૪૩	૨૨૩	૨૬૧	૨૪૧	૨૧૨	૨૨૫		૧૮૪	૨૨૧	૨૪૧	૧૬૦	૧૮૭	૨૫૩				
વેસ્ટર્ન-નોર્ધર્ન... } કોકોનાડા. ... ... } ટીનેવેલી અને કેમ્બોડીયા...	૨૮	૩૩	૧૪	૩૦	૨૮	૧૨	૨૫	૨૬	૨૬	૭૨	૭૧	૧૭	૧૯	૫૨	૪૬	૪૯	૧૦૩	૧૧૯	૧૨૭	૭૭૨										
વેસ્ટર્ન-નોર્ધર્ન...																					૧૫૮	૧૫૧	૧૯૨	૧૫૨	૧૬૦	૧૧૨				
કોકોનાડા.																					૩૩	૨૮	૨૯	૧૫	૧૧	૧૮				
ટીનેવેલી અને કેમ્બોડીયા...																					૪૩	૪૬	૮૨	૬૬	૫૮	૬૪				
નોર્થવેસ્ટ પ્રોવીન્સીસ, } રજપુતાના. ...	૭૮૧	૭૬૨	૨૬૨	૨૬૫	૩૪૦	૨૪૪	૨૮૮	૪૫૨	૨૧૭																					
નોર્થવેસ્ટ પ્રોવીન્સીસ,										૩૫૬	૩૬૦	૫૦૮	૩૪૪	૨૯૧	૪૧૪	૨૯૮	૧૨૭	૩૪૯	૪૮૫	૬૦૧	૩૨૫	૨૮૫	૧૩૭	૮૬	૧૮૩	૧૬૭				
રજપુતાના. ...										૮૮	૬૩	૧૦૦	૬૩	૫૮	૧૨૩	૧૩૮	૧૦૫	૧૪૬	૧૫૯		૧૦૪	૧૭૭	૪૭	૫૬	૫૩	૯૫				
સીંધ પંજાબ, ...	૬૮	૩૪	૨૭	૭	૨૮	૧૨	૬૪	૫૦	૫૩	૯૨	૩૫	૧૫	૪૫	૩૫	૪૪	૭૦	૯૫	૧૧૯	૬૪		૧૯૭	૩૪૩	૨૯૧	૮૮૦	૩૮૮	૨૮૧				
પર્શીઆ... ...	૧૪	૪	૩	..	૧૧	૯	૯	૪	૨	૩	૨	૩	૨	૩	૫	૩	૫	૩	૧	૧	૧	૧	૧	૩	૩	...				
બીજાં બંદરો.	૧૦	૬	૧૩	૬	૩૫	૨૭	૧૩	૯	૩	૬૬	૩૦	૨૬	૫૪	૨૦	૬	૧૧	૨૭૪	૪૩	૫	૪	૫	૧૬	૨૬	૧૫	૧૯	૩૨				
કુલ આયાત. ...	૨૫૫૦	૧૬૧૨	૧૭૨૦	૨૦૩૩	૭૮૮	૧૯૯૬	૨૪૨૨	૨૪૫૪	૨૧૫૧	૨૬૦૯	૨૬૬૭	૨૯૪૫	૨૧૨૩	૨૧૬૬	૩૧૫૨	૨૪૭૯	૨૫૩૭	૩૦૭૯	૩૦૭૩	૨૯૮૮	૩૧૩૯	૩૧૨૦	૨૭૦૬	૨૫૪૩	૩૪૨૭	૨૦૭૫				

+ ૩૦ જુન પુરાં થતાં વરસ † ૩૧ મી ઓગસ્ટ પુરાં થતાં વરસ.

અમેરીકન ૮૧

ઇજીપ્ટ ૩

મુંબઈથી થયેલ રૂ નિકાસ તથા મીલ ખપતના છેલ્લા છવ્વીસ વર્ષના આંકડા.

(નીચે દર્શાવેલ સંખ્યામાં ત્રણ મીંડાં વધારવા.)

સ્થળ.	૧૮૯૫/૯૬	૧૮૯૬/૯૭	૧૮૯૭/૯૮	૧૮૯૮/૯૯	૧૮૯૯/૧૯૦૦	૧૯૦૦/૦૧	૧૯૦૧/૦૨	૧૯૦૨/૦૩	૧૯૦૩/૦૪	૧૯૦૪/૦૫	૧૯૦૫/૦૬	૧૯૦૬/૦૭	૧૯૦૭/૦૮
ગ્રેટ બ્રિટન.	*૭૨	૩૨	૧૩	૧૬	૪	૫૮	૯	૭૫	૯૫	૨૦	૫૩	૬૫	૨૮
યુરોપ.	૭૨૮	૫૭૧	૪૧૧	૫૬૨	૧૧૩	૫૬૨	૫૧૬	૮૪૬	૯૪૧	૩૬૪	૯૬૪	૧૧૦૪	૭૦૩
યુરોપમાં કુલ નિકાસ	૮૦૦	૬૦૩	૪૨૪	૫૭૮	૧૧૭	૬૨૦	૫૨૫	૯૨૧	૧૦૩૬	૩૮૪	૧૦૧૭	૧૧૬૯	૭૩૧
ચીન જાપાન.	૩૦૫	૩૬૪	૩૭૬	૪૮૯	૪૩૬	૩૧૫	૭૨૦	૩૩૭	૪૦૫	૬૩૬	૪૪૫	૬૯૦	૪૦૮
કલકત્તા તથા બીજા બંદરો.	૪૫	૪૧	૩૩	૩૧	૮	૨૫	૧૨	૧૨	૧૮	૨૮	૩૨	૬૭	૪૬
પૂર્વ દેશોમાં કુલ નિકાસ.	૩૫૦	૪૦૫	૪૦૯	૫૨૦	૪૪૪	૩૪૦	૭૩૨	૩૪૯	૪૨૩	૬૬૪	૪૭૭	૭૫૭	૪૫૪
કુલ નિકાસ.	૧૧૫૦	૧૦૦૮	૮૩૩	૧૦૯૮	૫૬૧	૯૬૦	૧૨૫૭	૧૨૭૦	૧૪૫૯	૧૦૪૮	૧૪૯૪	૧૯૨૬	૧૧૮૫
મીલ ખપત.	૮૫૦	૭૦૩	૮૧૭	૯૫૧	૭૪૫	૬૯૬	૯૮૭	૯૮૬	૯૭૩	૧૦૭૨	૧૧૪૦	૧૧૧૫	૧૦૭૯
કુલ સરવાળો.	૨૦૦૦	૧૭૧૧	૧૬૫૦	૨૦૪૯	૧૩૦૬	૧૬૫૬	૨૨૪૪	૨૨૫૬	૨૪૩૨	૨૧૨૦	૨૬૩૪	૩૦૪૧	૨૨૬૪

સ્થળ.	૧૯૦૮/૦૯	૧૯૦૯/૧૦	૧૯૧૦/૧૧	૧૯૧૧/૧૨	૧૯૧૨/૧૩	૧૯૧૩/૧૪	૧૯૧૪/૧૫	૧૯૧૫/૧૬	૧૯૧૬/૧૭	૧૯૧૭/૧૮	૧૯૧૮/૧૯	૧૯૧૯/૨૦	૧૯૨૦/૨૧	૧૯૨૧/૨૨	૧૯૨૨/૨૩	૧૯૨૩/૨૪	૧૯૨૪/૨૫
ગ્રેટ બ્રિટન.	૨૨	૯૬	૫૭	૧૩	§૨૧	૭૧	૮૫	૫૦	૫૨	૧૪૦	૫૫						
યુરોપ.	૬૨૧	૯૫૮	૯૧૯	૩૯૧	૫૧૩	†૧૨૩૦	૩૨૦	૨૪૪	૨૫૦	૧૫૩	૧૪૦	૬૩૩	૪૯૫				
યુરોપમાં કુલ નિકાસ	૬૪૩	૧૦૫૪	૯૭૬	૪૦૪	૫૩૪	૧૩૦૧	૪૦૫	૨૯૪	૩૦૨	૨૯૩	૧૯૫	૬૩૩	૪૯૫				
ચીન જાપાન.	૭૦૦	૯૩૩	૬૧૪	૮૯૧	૧૦૨૩	૧૨૪૫	૧૪૪૧	૧૬૯૧	૧૩૨૧	૧૨૧૩	૮૮૫	૧૫૭૯	૧૩૮૧				
કલકત્તા તથા બીજા બંદરો.	૨૩	૩૫	૩૩	૨૬	૩૦	૨૪	૧૫	૮	૭	૭	૧૧	૨૫	૨૫				
પૂર્વ દેશોમાં કુલ નિકાસ.	૭૨૩	૯૬૮	૬૪૭	૯૧૭	૧૦૫૩	૧૨૬૯	૧૪૫૬	૧૬૯૯	૧૩૨૮	૧૨૨૦	૮૯૬	૧૬૦૪	૧૪૦૬				
કુલ નિકાસ.	૧૩૬૬	૨૦૨૨	૧૬૨૩	૧૩૨૧	૧૫૮૭	૨૫૭૦	૧૮૬૧	૧૯૯૩	૧૬૩૦	૧૫૧૩	૧૦૯૧	૨૨૩૭	૧૯૦૧				
મીલ ખપત.	૧૦૯૯	૯૮૪	૯૫૩	૧૦૭૮	૧૦૭૨	૧૦૭૮	૧૦૨૬	૧૦૯૬	૧૧૩૫	૧૦૬૮	૯૯૩	૧૦૦૯	૧૧૦૦				
કુલ સરવાળો.	૨૪૬૫	૩૦૦૬	૨૫૭૬	૨૩૯૯	૨૬૫૯	૩૬૪૮	૨૮૮૭	૩૦૮૯	૨૭૬૫	૨૫૮૧	૨૦૮૪	૩૨૪૬	૩૦૦૧				

* ૩૦ મી જુન સુધીનું વર્ષ.

§ ૩૧ મી ઑગસ્ટ સુધીનું વર્ષ.

† ૧૯૦૦૦ ગાંસડી મુંબઈ પાછી ફરી તે બાદ છે.

યુરોપના જુદાજુદા દેશમાં છેલ્લા ત્રીસ વર્ષમાં મુંબઈથી નિકાસ થયેલ રૂઈના આંકડા.

દેશનું નામ.	૧૮૯૬	૧૮૯૭	૧૮૯૮	૧૮૯૯	૧૯૦૦	૧૯૦૧	૧૯૦૨	૧૯૦૩	૧૯૦૪	૧૯૦૫	૧૯૦૬	૧૯૦૭	૧૯૦૮	૧૯૦૯	૧૯૧૦
યુનાઈટેડ કિંગ્ડમ.	૧૯૦૦૯	૨૮૩૬૬	૧૪૨૮૪	[illegible]	૧૨૬૧૫	[illegible]	૧૪૪૮૭	૭૪૪૩૭	૭૪૧૭૨	૨૬૪૩૦	૪૩૧૦૭	૫૭૩૯૪	૨૩૦૪૨	૩૩૫૭૭	૯૨૮૭૨
ફ્રાન્સ.	૧૦૪૭૭૨	૬૫૨૪૦	૫૭૮૩૭	૮૨૮૨૭	૩૩૬૬૩	[illegible]	૬૬૧૫૬	૧૧૮૨૪૭	૧૧૮૦૬૩	૭૫૨૧૦	૧૧૮૪૯૫	૧૪૬૦૧૫	૭૭૬૮૨	૭૯૯૧૦	૧૨૦૨૨૨
બેલજીયમ.	૧૨૪૪૭૦	૮૦૫૧૩	૭૮૦૦૦	૭૮૨૮૮	૪૩૫૦૬	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	૧૦૧૬૨૪૭	૧૦૫૯૧૦	૧૨૦૫૩૦	૧૦૭૮૧૧
હોલેન્ડ.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	૪૦૭	૧૯૯	૧૧૨
સ્પેન.	૧૦૮૫૦	૧૦૦	...	૮૨૩૦	૬૬૬૬	૧૦૬૨૦	૨૩૦૦૮	૪૮૯૪૮	૫૪૬૦૦	૨૬૮૩૧	૬૫૩૫૫	૭૭૮૨૫	૪૨૫૮૧	૩૨૪૮૩	૨૩૦૮૧
પોર્ટુગાલ.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	૫૫	...	૧૯૬
ઈટાલી.	૧૫૨૯૦૪	૨૨૧૬૭૦	૧૩૭૧૬૮	[illegible]	૧૩૪૮૮૬	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	૨૦૯૦૫૪	૧૫૯૮૪૦	૧૫૧૦૮૮	૨૦૩૨૮૧
સ્વીડન.	૭૦૦	૬૦૦	...	...	...	૨૫૦	૨૫૦	૨૬૩૦	૩૧૭૬	૩૧૨૪	૪૨૫૫	૮૫૬૬	૯૦૮૮	૮૫૮૪	૧૨૬૯૭
નોર્વે.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	૭૨૩	૭૨૨	૧૦૯	૫૧૮	૭૬૧
જર્મની.	૧૩૮૨૩૭	૯૧૪૪૫	૭૭૩૦૩	[illegible]	૭૩૯૮૮	[illegible]	૧૦૮૮૮૧	૨૦૦૫૮૩	૧૬૮૮૧૧	[illegible]	[illegible]	૨૫૭૫૧૯	૧૪૬૧૧૧	૧૩૫૦૦૫	૨૨૧૫૪૮
ઓસ્ટ્રીઆ.	૧૬૨૮૫૪	૧૧૨૦૦૫	૧૦૭૫૯૮	૮૫૭૬૧	૪૪૩૦૫	[illegible]	૧૧૮૦૫૮	૧૪૪૮૨૫	૧૫૮૦૫૭	૧૨૦૫૬૩	૧૫૬૬૮૨	૧૦૭૭૨૮	૮૪૪૮૮	૧૧૬૦૩૩	૧૭૦૨૦૭
રશીઆ.	૬૦૦	...	...	...	...	૪૫૧૪	૧૪૨૫	૨૦૭૧૨	૧૮૬૩૬	...	૫૮૬૦	૩૨૨૧	૪૭૮૧	૭૦૦	૧૪૦૦
ગ્રીસ.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	૧૮૦	૧૫૦	...	૩૩૦
સ્વીટ્ઝર્લેન્ડ.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	૩૩૦	...	...	૬૦૦
તુર્કી [યુરોપ].	...	૧૫૦	...	...	...	...	...	૬૬૫	૨૨૫૨	૭૦૦	૧૦૭	૨૨૨૮	...	...	...
બીજા દેશો.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
કુલ.	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	૧૧૨૬૩૩૫	[illegible]	[illegible]	૧૧૫૩૨૩૩
અમેરીકા.	...	...	...	...	...	...	...	...	૭૦૦	...	...	...	૧૦૦	૭૩૬૫	૭૫૦

દેશનું નામ.	૧૯૧૧	૧૯૧૨	૧૯૧૩	૧૯૧૪	૧૯૧૫	૧૯૧૬	૧૯૧૭	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૨૧	૧૯૨૨	૧૯૨૩	૧૯૨૪	૧૯૨૫
યુનાઈટેડ કિંગ્ડમ.	૪૬૭૨૬	૧૭૦૭૨	૨૫૩૮૫	૮૩૫૧૩	૭૨૬૬૦	૫૮૦૬૯	૧૬૩૦૭૦	૨૪૨૩૭	૬૭૭૭૧	૬૭૮૮૩					
ફ્રાન્સ.	૯૫૫૩૩	૫૯૦૪૮	૮૫૪૬૬	૧૦૬૫૪૫	૨૮૩૦૩	૨૯૮૦૮	૫૦૩૯૫	૩૬૭૩	૪૭૦૯૫	૭૦૨૨૭					
બેલજીયમ.	૧૪૦૮૭૫	૮૬૨૧૮	૧૨૮૪૪૬	૧૮૩૨૬૦	...	...	...	...	૬૬૧૯૪	૧૭૮૯૨૨					
હોલેન્ડ.	૧૧૦	૨૨૦	૧૯૬૦	૧૮૮૮	...	...	...	...	૭૨૫૮	૫૦૬૦					
સ્પેન.	૪૪૧૩૦	૫૪૩૮	૨૦૪૩૧	૫૦૫૮૨	૩૩૫૦૫	૫૨૭૫૦	૭૪૮૦	...	૩૨૪૫૦	૫૫૨૧૮					
પોર્ટુગાલ.	૫૮	...	૬૦૦	૧૦૦૦	૫૦	...	...	...	...	૫૫૦					
ઈટાલી.	૧૦૪૮૭૪	[illegible]	૧૭૧૨૭૧	૨૦૫૦૭૪	૨૮૦૨૯૯	૧૫૭૨૪૮	૧૭૪૮૮૨	૧૬૨૬૬૯	૯૭૬૦૩	૧૫૮૨૭૪					
સ્વીડન.	૫૦૦૪	૫૮૫	૧૬૬૭	૪૩૮૮	૭૩૬૮	...	...	...	૩૮૮	૧૧૫૬					
નોર્વે.	...	૧૦૯	૬૩૩	૧૬૦૩	૧૨૭૨	૮૭૨	૧૬૫	...	૧૦૩	૧૦૦૬					
જર્મની.	૧૩૪૮૬૬	૭૭૮૬૬	૧૦૨૭૦૦	૨૩૪૬૫૦	...	...	...	...	૧૬૬૮૨	૧૧૭૫૨૭					
ઓસ્ટ્રીઆ.	૧૨૭૬૧૮	૬૮૫૮૮	૧૨૧૧૦૪	૧૪૫૨૧૮	...	...	...	...	૧૦૫૦	૨૭૯૦૨					
રશીઆ.	...	...	...	૧૬૨૧૬	...	૧૯૫૫	...	...	...	...					
ગ્રીસ.	૪૮૫	...	૧૦૦	...	...	...	...	...	...	...					
સ્વીટ્ઝર્લેન્ડ.	...	...	...	૧૬૮૦	૧૭૯૬૫	૨૨૦૩	૨૩૬૫	...	૫૮૭૬	૨૦૨૯					
તુર્કી [યુરોપ].	...	...	૨૦૦	...	...	...	...	...	...	...					
બીજા દેશો.	...	...	...	...	...	...	૯૫૩	૬૧૯	૭૮૬૬	૨૮૫૧					
કુલ.	[illegible]	[illegible]	૭૩૬૨૬૨	૧૧૧૩૦૧૬	[illegible]	[illegible]	૩૫૫૩૩૧	૧૯૧૨૨૮	૩૭૫૦૮૮	૬૫૧૪૬૧					
અમેરીકા.	૪૫૦	૨૦૦	૧૦૦	૨૫	૨૫૦	...	...	...	૨૨૩૫	૪૦૫					